

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Petra Gavranovič

Rejništvo skozi študijo primera

Diplomsko delo

Ljubljana, 2015

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Petra Gavranovič

Mentorica: doc. dr. Alojzija Židan

Rejništvo skozi študijo primera

Diplomsko delo

Ljubljana, 2015

*Hvala, družini za podporo ter vzpodbudo; mentorici sociološke prakse univ.dipl.soc.del.
Manuela Kontelj Fajdiga za pomoč pri izvedbi sociološke prakse ter mentorici doc.dr.
Alojziji Židan za nasvete pri pisanju diplomskega dela. Posebej hvala pa tudi Jovanu za
vse napotke skozi življenje.*

Rejništvo skozi študijo primera

Vsi vemo, kako pomembna je družina v življenju vsakega posameznika. Družina nam namreč nudi nekakšno varnost, zavetje in nam omogoča razvoj. Pomembno dejstvo pa je to, da nimajo vsi možnosti normalnega, primerne bivanja v lastni, matični družini. Takrat nastopi rejništvo. Rejništvo nastopa kot nekakšna oblika varstva tistih otrok, ki ne morejo živeti s svojimi starši zaradi takšnih in drugačnih razlogov. Diplomsko delo obravnava pojem rejništvo, njegov pomen in zakonodajo. Predstavljeno je trajanje in prenehanje rejništva, priprava otroka na vstop v rejništvo, mednarodni akti na področju rejništva in njegove prednosti ter slabosti. Ker se s procesom rejništva ukvarja tudi sam center za socialno delo, je predstavljena tudi njegova vloga. Da bi lahko podala nekako okvirno sliko rejništva v sami Sloveniji, pa sem opravila primerjavo z nekaterimi Evropskimi državami. Za še lažje razumevanje je že v začetnem teoretičnem delu predstavljena tudi pomembnost same družine, kajti lahko rečem, da iz nje nekako vse izhaja – pri njej se vse začne in tudi konča. Empirični del diplomske naloge pa bo zajemal raziskovalne hipoteze, pridobljena dejstva na področju dane literature ter tudi ugotovitve iz poročil praktičnega usposabljanja. Ker gre za študijo primera, bo v diplomski nalogi moč videti tudi celotna poročila praktičnega usposabljanja, ki jo predstavljajo.

Ključne besede: družina, rejništvo, otroci, študija primera.

Foster care through case study

Everyone is aware of the importance of family in the life of every single individual. Family gives us a certain kind of security, shelter and enables us to grow. It is important to realize that not everyone is given an equal opportunity to have a normal, appropriate living with their own family. That is when foster care becomes relevant. Foster care performs a role of taking care of children who cannot live with their parents due to certain circumstances. Diploma thesis addresses the concept of foster care, its meaning and legislation. In this thesis the duration and termination of foster care is presented, as well as preparing the child to enter the foster care, international acts in the field of foster care and also strengths and weaknesses of the foster care. The role of Social Work Centre is also illustrated because it is involved with the process of foster care. I carried out a comparison between Slovenia and other European countries to better indicate Slovenia's situation when it comes to foster care. Importance of family is explained in the theoretical part at the beginning of the thesis for an even better understanding. It can be said that everything results from and ends in family. The empirical part of this thesis includes research hypotheses, facts acquired from given literature and conclusions from industrial placement reports. Full industrial placement reports are included, indicating the case study that is presented in this diploma thesis.

Key words: family, foster care, child, case study.

KAZALO

1 POJMOVNIK	7
2 UVOD.....	9
3 DRUŽINA	11
3.1 MATIČNA IN REJNIŠKA DRUŽINA.....	13
4 REJNIŠTVO.....	15
5 PRIPRAVA OTROKA NA REJNIŠTVO	16
6 PRIPRAVA REJNIŠKE DRUŽINE NA PRIHOD OTROKA.....	18
7 PRAVICE OTROK V REJNIŠTVU.....	19
8 MEDNARODNI DOKUMENTI S PODROČJA RENJIŠTVA.....	20
9 DOŽIVLJANJE REJNIŠTVA GLEDE NA RAZVOJNO OBDOBJE.....	21
10 ZGODOVINA REJNIŠTVA.....	23
11 PRIDOBITEV DOVOLJENJA ZA IZVAJANJE REJNIŠKE DEJAVNOSTI.....	24
12 OBLIKE REJNIŠTVA.....	26
13 TRAJANJE REJNIŠTVA	26
14 PRENEHANJE REJNIŠTVA	27
15 PREDNOSTI IN SLABOSTI REJNIŠTVA	29
16 CENTER ZA SOCIALNO DELO IN REJNIŠTVO	30
17 RAZLOGI ZA ODDAJO OTROKA V REJNIŠTVO	32
18 REJNIŠTVO V EVROPSKIH DRŽAVAH	35
19 EMPIRIČNI DEL	37
19.1 CILJI PRAKTIČNEGA USPOSABLJANJA	38
19.2 MOTIVIKA	38
19.3 CENTER ZA SOCIALNO DELO POSTOJNA	38
19.4 POTEK PRAKTIČNEGA USPOSABLJANJA	39
19.5 TRAJANJE POTEKA ZBIRANJA PODATKOV	39

19.6 UDELEŽENCI	39
19.7 METODA ZBIRANJA PODATKOV.....	40
19.8 OBRAVNAVANE ZGODBE.....	40
19.9 LASTNA REFLEKSIJA REJNIŠTVA	42
19.10 DEKLETOVA REFLEKSIJA O REJNIŠTVU.....	44
19.11 MNENJE SOCIALNE DELAVKE IN REJNICE	44
19.12 SOCIOLOGIJA IN SOCIALNO DELO	47
19.13 UGOTOVITVE PRAKTIČNEGA USPOSABLJANJA	47
19.14 ALTERNATIVE REJNIŠKEMU SISTEMU	49
20 SKLEPNE UGOTOVITVE	51
21 LITERATURA	57
PRILOGA.....	60
PRILOGA A: Poročilo o sociološki praksi na Centru za Socialno delo v Postojni.....	60

1 POJMOVNIK

Pojmovnik obsega pojme, ki bodo del moje diplomske naloge. V nalogi sem ga vnesla, ker menim, da je zelo koristen pri razumevanju obravnavanih vsebin diplomskega dela ter tudi pri razumevanju strokovnega izrazoslovja. Izrazi, ki so navedeni v pojmovniku, so s področja rejništva in se nanašajo tako na sam proces kot tudi na pomen rejništva z vsemi ostalimi fazami.

ZIRD: Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti.

REJNIŠTVO: Nekakšna posebna oblika varstva, varovanja in tudi vzgajanja otrok, ki so dani v rejniško družino, ker v svoji lastni biološki družini ne morejo bivati. Otroci so dani v rejniško družino na podlagi zakona, ki ureja družinska razmerja.

REJNINA: Rejnina je denarni prejemek, ki ga dobi oseba, ki izvaja rejništvo. V rejnino spada povračilo stroškov, ki nastanejo pri skrbi za rejenca ter tudi plačilo za opravljeno delo.

REJENEC: Nanašajoč se na definicijo po Slovarju slovenskega knjižnega jezika. Rejenec je »tuj otrok, ki ga kdo za plačilo vzame v popolno oskrbo«. Rejenec je v bistvu otrok, ki je v rejništvu.

REJNIK/REJNICA: Oseba, ki izvaja rejniško dejavnost z upoštevanjem, izpolnjevanjem pogojev, ki jih določa zakon o izvajanju rejniške dejavnosti, ter zakon o urejanju družinskih razmerij.

REJNIŠKA DRUŽINA: Družina, ki izvaja rejniško dejavnost. Člani so rejnik in vse ostale osebe, ki živijo z njim.

DRUŽINA: Nanašajoč se na definicijo po slovarju Slovenskega knjižnega jezika je družina lahko zakonski par z otroki ali brez njih, samo eden od staršev, zakoncev in otroci, skupina ljudi, ki jih povezujejo sorodstvene vezi ali pa skupina ljudi, ki jih družijo organizacijsko skupno delo.

KOHABITACIJA: Ko dve osebi definiramo kot partnerja, če prebivata v skupnem gospodinjstvu, a nimata sklenjene zakonske zveze, ne glede na to pa imata razmerje podobno zakonski zvezi.

(Berglez 2005, 10–11).

INDIVIDUALNA PROJEKTNA SKUPINA: Je skupina, ki jo sestavlja socialna delavka, matična družina, rejnec, rejniška družina. Skupina služi temu, da se vsi omenjeni sestanejo, pregledajo trenutno stanje tako v rejniški družini vključno s stanjem rejenca kot tudi stanje v matični družini. Ustvarijo pa tudi načrte, cilje za v prihodnje (Center za socialno delo Postojna).

2 UVOD

»Starši so nepopolni in starši so otroku usojeni! Velja splošna domneva, da so tudi nepopolni starši za otroka boljši od intervencije države. Temeljno načelo avtonomije družine ne varuje le pravice staršev, temveč varuje predvsem tudi koristi otroka« (J. Gernhuber).

Družina. Otroci. Ljubezen. Varnost. Vzgoja. Zavetje. Pripadnost. Pa še bi lahko naštevala, veliko različnih stvari, na katere pomislim ob besedi družina. Vse naštetu je izrednega pomena v življenju vsakega posameznika. Izrednega pomena pa je predvsem družina sama, kajti iz družine izhaja veliko stvari, ki jih potrebuje vsak posameznik. Do sedaj sem v svojem življenju veliko razmišljala o tem, kajti vsak se namreč kdaj znajde na neki točki, na kateri premišljuje o odnosih, družini ter zre v prihodnost.

Ob zgoraj napisanih mislih pa se vprašam tudi o sami pomembnosti staršev. Vsak izmed nas ve, kaj je rejništvo, torej se v takem procesu zaveda tudi pomena samih staršev. Lahko bi rekla, da se skozi to zavedam tudi pomembnosti ne samo staršev, temveč tudi same matične družine. Starši so torej »otroku usojeni«. Vsak človek na tem svetu ni popoln, ima napake. To se lahko zgodi tudi osebam, ki opravljajo najtežje delo na tem svetu, in sicer delo »biti starš«. Zanimivo je dejstvo, ki tudi priča v korist pomembnosti staršev, in sicer to, da so nepopolni starši še vedno boljši za otroka kot pa poseg v družino.

A kljub temu, da lahko staršem spodleti, da se še tako varno družinsko zavetje sprevrže v okolje, ki za otroka ni več primerno, obstajajo rešitve tako za otroke kot starše. Lahko bi rekla, da družina sama, vključujoč starše, za otroke poskrbi tudi takrat, ko sami niso več sposobni, kajti družina, kot vidimo, varuje tudi pravice samih otrok.

Ob vsem tem razmišljanju pa sem svoje misli zasledila ob otrocih, ki so v rejništvu. Nekako sem se vprašala »kaj pa otroci, ki nimajo urejenih družin«? Takrat sem se odločila raziskati pojem rejništvo, s katerim sem se prvič srečala v letošnjem študijskem letu na praktičnem usposabljanju, ter o omenjeni tematiki pisati tudi zaključno nalogo.

Namen in cilj diplomske naloge je predstaviti rejništvo v vsem njegovem pomenu in procesu. Kot sem že omenila, bo diplomska naloga sestavljena iz teoretičnega in empiričnega dela. Teoretični del bo zajemal podatke iz interpretacije že obstoječe

strokovne literature omenjenega področja. Empirični del pa bo sestavljen iz poročil o praktičnem usposabljanju in tamkajšnjih ugotovitev. Na podlagi tako teoretičnega kot tudi empiričnega dela pa bom v nalogi skušala potrditi/zavreči tudi raziskovalne oporne točke oziroma hipoteze, ki sem jih skušala raziskati med nalogo. Te hipoteze so naslednje:

H1: Otroci so v rejništvo oddani zaradi različnih razlogov, največkrat pa je to problem alkoholizma, v katerega zapadejo starši.

H2: Rejništvo ima kot zelo pomemben ukrep za pomoč otrokom številne pomanjkljivosti, slabosti.

H3: Proces rejništva je težji za starejšega otroka (najstnika) kot pa za mlajšega.

Z razmišljanjem okrog omenjenih hipotez bom nekako predstavila tisto osnovo rejništva. Razlog za rejništvo, slabosti rejništva – ali res obstajajo v tako pomembnem procesu ter tudi težavnost rejništva skozi doživljanje otroka pri različni starosti. Sama namreč menim, da je v rejništvo težje sprejeti otroka, ki je že starejši kot pa nekoga, ki je mlajši.

V nadaljevanju tako sledi predstavitev teoretičnega dela z mojimi lastnimi komentarji, nato pa še predstavitev empiričnega dela s prilogo o praktičnem usposabljanju ter potrjevanje/zavračanje hipotez, kar bo nalogi nekako dalo še drugačen pomen.

3 DRUŽINA

Kot sem že prej omenila je družina izrednega pomena za vsakega izmed nas. Lahko rečem, da posameznik brez svoje lastne družine nekako ne more obstajati, kajti družina je tista, v katero posameznik spada, se po njej definira, razvija. Če posameznik nima svoje družine, si upam trditi, da težko obstaja v vsem svojem pomenu. Skušala bom predstaviti tiste ključne stvari družine, zaradi česar je pomembna in zaradi česar njena odsotnost posamezniku ne koristi, še posebej v zgodnjih otroških letih.

Naloge družine so zelo različne, a kljub temu zelo pomembne, kajti zajemajo nekako vsa področja posameznikovega/otrokovega življenja, ki so tudi sama po sebi pomembna za njegov zdravi razvoj. Družina je nekakšen temelj življenja za vsakega posameznika. Nekakšen najintimnejši prostor, kjer se začenjajo, dogajajo zelo globoka čustva. Gre za povezanost in pripadnost med člani. Družina posamezniku pomaga odkriti, kdo je in kaj hoče v življenju doseči. Nauči ga osnovne človeške govornice, sprejemanja drugačnih ljudi, mnenj. Posameznik se v družini uči izražati tudi svoja čustva in reševanja sporov. Spoznava sebe, svoj značaj in se povezuje na različne načine. Vse to posameznika nekako uči, kako se mora obnašati, delovati v življenju v skupnosti (Gostečnik 1999, 185).

Moje razmišljanje nekako pojasnjuje tudi definicija, ki prav tako poudarja pomembnost družine. Družina je svet, življenje. V njej se ustvarja posameznikova osebnost na socialni, biološki ter na kulturni ravni. Družinsko življenje in ljubezen znotraj družine pa posamezniku osmišljata svet, določata njega samega (Musek 1995, 20).

Družina je velikokrat definirana kot nekakšna skupina oseb, skupnost oseb, ki živijo v skupnem gospodinjstvu. Lahko jo sestavlja vsaj en otrok in vsaj eden od staršev (odrasla oseba). Družina je med sabo lahko povezana s kohabitacijo, razmerjem staršev ali pa z zakonsko zvezo (Nowatry in drugi 2004, 28).

Med raziskovanjem pojma družina sem opazila, da obstaja tudi ogromno definicij, ki opredeljujejo družino, s strani sociologov. Kljub temu, da se med seboj razlikujejo, vse povezuje pomembno dejstvo, ki poudarja, da je nekakšen osnovni poudarek na tem, da je družina opredeljena kot dvogeneracijska skupnost ter kot družbena institucija, ki skrbi za otroke. Nanašajoč se na definicijo s strani Organizacije združenih narodov pa lahko vidimo, da družino predstavlja vsaj en odrasel človek ali pa skupina ljudi. Kot taka mora skrbeti za otroka in kot taka mora biti tudi videna, prepoznavna s strani zakonov (Rener in

drugi 2006, 16).

Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (ZZZDR) pa v svojem prvem členu navaja, da je družina življenjska skupnost staršev in otrok. Zaradi koristi otrok lahko uživa posebno varstvo (ZZZDR 2015).

Družina pa je poleg tega, da je nekakšna družbena skupina, tudi institucija. Institucija zaradi tega, ker se znotraj nje odvija urejeno obnašanje, ki se definira na podlagi spolnosti, vzgoje ter socializacije otrok (Končina 1998, 13).

Kot skupina pa je nekako prvi socialni sistem, v katerega je otrok dan, v katerem živi. Družina z vsemi svojimi značilnostmi zelo vpliva na otroka, njegovo osebnost in razvoj. Starši so v vsaki družini zelo pomembni, razume se jih lahko kot »pomembni drugi«, otrok si jih ne more izbrati sam. Ravno zaradi tega pa je zelo pomembno, kako starši otroku določajo, predstavljajo svet, ki ga mora ponotranjiti. (Čačinovič 1998, 23).

Kot ena izmed najbolj pomembnih nalog družine je socializacija. Le-ta je zelo pomembna, saj se z njo otrok vključuje v okolje, družbo. Omogoča mu razvijanje lastnega mišljenja, govora, razvoja čustev, znanja, komunikacije (Bergant 1970, 16).

Tomori (1994, 5) pa družino opisuje kot nekakšen kraj, v katerem lahko posameznik doživlja največje veselje in tudi razočaranja. Za nekoga je družina vir moči, nekoga drugega pa lahko izčrpa. Družina lahko otroku ponuja skrb, nežnost ter nalaga različne zahteve, naloge. V družini lahko doživimo najhujše izgube ter dobimo tudi najboljša, najdragocenejša darila. Na podlagi napisanega lahko sklepam, da ima družina nekako dva zaključka, in sicer nekoga lahko popolnoma uniči, nekomu pa lahko rešuje, lepša življenje.

Prav tam pa nadaljuje tudi v smislu, da je družina nekakšna organizirana celota, ki ima definirane meje, vloge, hierarhijo, podsisteme, vzorce odnosov. Člani družine so med seboj v interakciji in v različnih podsistemih, kot so lahko starševski, partnerski ali sorojenski. Interakcija je prisotna tudi v zunanjem svetu in ne samo znotraj družine.

Tu bi omenila še 4. člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih. Vsak posameznik, ki ima otroka, je starš. Omenjeni zakon pa se nanaša na pravice in dolžnosti staršev, ki jih imajo do svojih otrok. S skrbjo, varovanjem in delom morajo otrokom zagotoviti ter omogočiti uspešen in zdrav razvoj (Zupančič in Novak 2003, 96).

To omenjam z razlogom, ker se mi zdi pomembno vedeti, da imajo starši zakonsko urejeno pravico glede skrbi za svoje otroke. To bi lahko razumeli tudi kot nekakšno zahtevno nalogo, ki jo ima vsak starš.

Omenjene definicije nam nekako zarisujejo pomembnost družine in nekako tiho, med vrsticami posamezniku misli napeljujejo tudi k vprašanju, kakšno je življenje nekoga, ki nima svoje družine, ki ni deležen vseh teh lastnosti. Glede na pomembnost družine lahko njena odsotnost ustvari velik razkol pri posamezniku. Vse to nam lahko pomaga pri razumevanju samega rejništva, kajti to otrokom omogoča novo življenje, novo graditev njihove osebnosti.

3.1 MATIČNA IN REJNIŠKA DRUŽINA

Že po zgoraj navedenih definicijah družine nam je uspelo ugotoviti, da je zelo pomembna. Ob omenjanju družine v povezavi z rejništvom je treba razlikovati in upoštevati tudi pomen rejniške družine. V primerih zgoraj je šlo za opis tako imenovane matične družine, v nadaljevanju poglavja pa bom k njenemu pomenu dodala še pomen same rejniške družine.

Družina, ki izvaja rejniško dejavnost, je drugačna od matične družine – je tako rekoč druga družina. Razlikovanje med omenjenima družinama je zelo pomembno za proces rejništva, tako za otroka kot za obe družini ter strokovne in druge službe.

Upoštevanje, razumevanje razlik je najbolj pomembno pri otroku samem. Da ta razume, obvlada ta posebni življenjski položaj, mora znati preiti iz enega sveta v drugega in se naučiti živeti nekako v dveh svetovih. Matična družina namreč da otroku nekakšna trajna izhodišča in je zaradi tega vedno del sistema bioloških staršev. Ravno zaradi teh izhodišč, ki jih otrok v matični družini dobi, je še toliko bolj pomemben prehod iz ene družine v drugo, kajti otrok v drugo družino vstopi z že eno družinsko izkušnjo, pogledi.

Pri razlikovanju matične in rejniške družine se govori v bistvu o tem, da ima vsaka svoje norme, pravila, vloge, cilje, hierarhijo, način komuniciranja ter način odnosov in delovanja. Da bi otrok te razlike kar se da najbolje obvladoval, je treba o njih govoriti, še prej pa jih prepoznati. Tako se nekako zariše tista meja, razlika med matično in rejniško družino. V tem procesu razlikovanja med obema družinama pa otrok potrebuje podporo obeh družin, kajti vedno znova doživlja dve lahko zelo drugačni stvarnosti (Kuzmanič Korva 2011, 65).

Torej pri razumevanju samega procesa rejništva je zelo pomembno tudi razlikovanje in navsezadnje tudi razumevanje razlik med matično ter rejniško družino. Kot sem navedla, je treba razlikovati nekako dva različna svetova. Kljub temu, da sta obe družini, imata lahko tako ena kot druga nekako grenak priokus, kajti neprijetna izkušnja se lahko dogaja tako v matični kot tudi v rejniški družini. Nekako se mi je razmišljanje tu napeljalo v smer o tem, da bi lahko rekla, da sta tako matična kot tudi rejniška družina nekakšen produkt družbe, dveh različnih družb, kajti lahko sta si še tako zelo različni, ju na koncu povezuje izredno pomemben pojem, in sicer družina.

Matična družina ima torej izredno veliko vlogo in pomen, njene vloge in moči ni mogoče nadomestiti. Ta vloga je nekako nujna, potrebna za človekov biološki obstoj, za obstoj same družbe, za rast in bogatitev človekove kulture, njegovega duha. Družina in njene značilnosti so nekaj, kar se prenaša iz roda v rod, brez družine tudi ni nobenega napredka (Musek 1995, 178).

Družina pa je bila tudi od nekaj življenje v malem, kajti vse, kar je bilo v življenju posameznika najbolj dragoceno, je našel v družini, in sicer prostor, družbo, partnerstvo, delo, duhovno srečo ter materialno zadovoljstvo (Musek 1995, 181).

Kaj pa že prej omenjena rejniška družina? Če se bolj razširim pomen matične in rejniške družine bi omenila še to, da je rejništvo nedvomno dobra priložnost za podporo otroku, ki ne more živeti v matični družini. Rejništvo nasploh pa je nekakšen sistem sodelovanja, v katerem nihče ni ne dela sam in v katerem imajo vsi udeleženi podporo in pomoč. Treba se je namreč zavedati, da so časi, ko se je mislilo, da lahko druga družina pomaga otroku in ga socialno okrepi že s tem, da je družina, že zdavnaj minili (Čačinovič 2006, 104).

Rejniška družina mora ustvarjati oporo otroku, ki ga je vzela k sebi v varstvo ter vzgojo. Omogočiti mu mora izkušnje, ga socialno okrepiti, ga spoštovati, imeti zanimanje zanj ter zanj skrbeti. Rejniško družino oziroma rejniške starše bi lahko razumeli tudi kot nekakšne sodelavce matične družine (Čačinovič 2006, 110).

Rejniška družina pa lahko veliko prispeva k temu, da samo vloga otroka/rejenca še ne določa njegove identitete, ampak se ta uči biti samosvoj. Takšna podpora je zavestno, odgovorno ter strokovno starševsko delo (Čačinovič 2006, 112). Rejniška družina ima namreč na neki točki tudi zvezane roke oziroma do neke mere lahko ponudi, več pa ne zmore, kajti za prekomerno razdajanje otroku je treba biti njegov pravi starš.

Kljub nekakšni tihi, skriti, med vrsticami videni povezanosti med rejniško in matično družino se moramo še vedno zavedati, da kljub temu, da med njima obstajajo razlike, sta obe družini, obe skušata delovati v dobro otroka. Rejniška družina nekako priskoči na pomoč matični družini, ko ta ne zmore več opravljati svojega dela. Do sedaj smo videli, kako pomembna je družina nasploh, tako matična kot tudi rejniška. Vsaka ima svoje vrednote, svoj način delovanja, obe pa delujeta za otroka. Kljub temu pa menim, da se je treba zavedati tudi tega, da rejniška družina kot družina, ki nudi ugodje in varnost otroku ne bo nikdar mogla nadomestiti matične družine oziroma, da ji nikoli ne bo v svojem pomenu »segla do kolen«. Kljub temu, da ima rejniška družina tudi izreden pomen, pa je pomen matične družine večji, globlji, pristen in tak bo vedno. Matična družina je kljub vsem težavam, v katerih se lahko znajde, prvi otrokov stik, prvi otrokov svet, kar že samo po sebi priča o njeni pomembnosti.

Pri tem poglavju pa bi rada omenila spoznano dejstvo na praktičnem usposabljanju, in sicer to, da je za otroka rejniška družina lahko tudi s strani njegovih sorodnikov. Otrokovi sorodniki, kot so brat, sestra, teta, stric, stara mati, stari oče lahko tudi izvajajo rejniško dejavnost, če se ugotovi, da so osebe primere za otrokovo dobrobit in korist. To, da so otrokovi rejniki lahko tudi njegovi sorodniki, kot sem že prej omenila, pa se mi zdi zelo sprejemljiva zadeva. Tako otrok, ki ne more biti s svojimi biološkimi starši in je oddan v rejništvo k sorodnikom, na določen način ne pride v novo okolje oziroma med nove ljudi, ki jih ne pozna. Kljub temu, da se mu vseeno začne novo življenje, so ti začetni koraki verjetno malce lažji, saj je zaupanje lažje odpreti pri ljudeh, ki jih poznamo že od prej. Mogoče je ta oblika rejništva pri sorodnih lahko malce lažja, čeprav je življenje stran od biološke matere in očeta zelo boleče in težko.

4 REJNIŠTVO

Rejništvo je nekakšna oblika varstva, začasen ukrep, ki je namenjen otrokom, ki ne morejo živeti v svoji lastni družini. V njej ne morejo živeti zaradi različnih razlogov, ki pa slabo vplivajo na otrokovo korist (ZIRD 2015).

Otroci, ki zaradi različnih razlogov ne morejo, ne smejo živeti pri starših, so iz družine odvzeti. Takšni otroci so večinoma nameščeni v domove, stanovanjske skupnosti, zavode, centre. Nekateri pa imajo lahko srečo in so nameščeni v rejništvo (Berglez 2005, 119).

Rejništvo je namreč ena izmed oblik zgoraj omenjenega posebnega varstva, dejavnost, ki

velja za izredno pomemben ukrep s strani države.

Država namreč poseže v družino in s tem posledično tudi v pravice staršev. Odločitev za rejništvo sprejme center za socialno delo, kajti ta lahko ugotovi, da je otrokov razvoj v posamezni družini ogrožen. Zaradi tega skuša z rejništvom otroku omogočiti nemoten, ustrezen razvoj. Otrok pa je s procesom rejništva sprejet v nekakšno nadomestno družino (Kuzmanič Korva 2012, 5).

Namen rejništva je torej, da otrokom omogočijo zdravo rast, skrb, vzgojo, izobraževanje, razvoj pri osebah, ki niso njihovi biološki starši. Nekatere otroke, kot že prej omenjeno, odda v rejništvo center za socialno delo, nekateri pa so dani v rejništvo s strani lastnih staršev (Berglez 2005, 119).

Pomembna definicija za razumevanje osnovnega procesa v rejništvu je ta, da je le-tega treba razumeti kot nekakšen začasen ukrep, ki je namenjen otrokom, ki ne morejo bivati v svoji biološki družini. Torej rejništvo je ukrep, proces za otroke, ki morajo biti odstranjeni iz matične družine, kajti tam zaradi različnih razlogov ne morejo bivati. Ob vsem tem pa je treba razumeti tudi pojem začasnosti v omenjeni definiciji. Začasnost rejništva opredeljuje kot nekaj, kar ne traja dolgo. Da je rejništvo začasni ukrep, je to zaradi tega, ker se pričakuje, da se bodo v neki začasnosti razmere v matični družini uredile in se bo otrok tako lahko vrnil nazaj domov. Začasnost v rejništvu moramo torej razumeti kot potreben čas za urejanje družinskih razmer, okoliščin, ki so zahtevale izločitev otroka iz družine (Rakar in Čačinovič 2010, 64).

Ob tem raziskovanju osnovnih zakonov, definicij glede rejništva lahko vidim, da je rejništvo uradno definirano kot tako, v sami praksi in samem izvajanju pa dobi to še večji pomen. Menim, da je rejništvo več kot le dejavnost. Po mojem mnenju je beseda »dejavnost« za rejništvo morda na nekakšen način lahko razumljena tudi kot slabšalna, kajti menim, da je rejništvo precej več kot samo dejavnost. Dejavnost se namreč lahko izvaja samo občasno, rejništvo pa je nekaj, kar že samo po sebi zahteva nenehno predanost, nadzor in opravljanje rejniških dolžnosti vsako minuto v otrokovem življenju.

5 PRIPRAVA OTROKA NA REJNIŠTVO

Priprava otroka na rejništvo je prav tako eden od pomembnih postopkov. Potrebna je zaradi tega, da bi bil vstop otroka v rejništvo kar se da najbolj pozitivna izkušnja, kajti otrok se

ločuje od bioloških staršev. V nekih idealnih razmerah bi otrok moral vzpostaviti odnos s socialno delavko, jo spoznati. Ob odhodu v rejništvo vsak otrok dobi svojo socialno delavko. Že na samem začetku se je treba začeti pogovarjati z otrokom, mu predstaviti situacijo, pomen procesa, v katerem se je znašel. Treba mu je dati tudi možnost, da izrazi svoje želje, misli, vprašanja in tudi strahove. Socialna delavka mora na določen način pri otroku vzpostavljati tudi zaupanje, kajti, če se otrok v rejniški družini ne počuti v redu, mora imeti nekoga, ki mu lahko zaupa. In ker se v takih primerih s tem ukvarja socialna delavka, ki mu predstavlja proces, je najbolje, da lahko pri otroku sama doseže takšno stopnjo odnosa.

Ko se otrok pripravlja na rejništvo pa mora imeti tudi potreben čas in priložnost, da skuša razumeti situacijo, v kateri se je znašel, da ve, kaj se bo v prihodnje z njim dogajalo in zaradi česa se je znašel v taki situaciji. Kako se otroku razložijo vzroki, zaradi katerih mora iz matične družine, je odvisno predvsem od njegove starosti. Pomembno je namreč na glas govoriti o vseh čustvih, ki otroka takrat prevzemajo pred vstopom v rejništvo/ob vstopu v rejništvo. S tem se otrok tudi nekako pripravi na spremembe, ki se mu bodo začele dogajati, oziroma se mu že dogajajo, a se jih nekako še ne zaveda. Največkrat se otroci pomena takšne spremembe zavejo šele takrat, ko dejansko res odidejo iz družine. Otroci ob odhodu v rejništvo doživljajo različna čustva, kot so strah, občutek krivde, jeza, žalost, sram. Zaradi vsega dogajanja pa se lahko velikokrat zgodi, da se vse to odraža na otrokovem telesnem in duševnem področju, kajti gre namreč za otroka, ki še ne more, ni sposoben poskrbeti sam zase.

Izrednega pomena pri prehodu otroka v rejništvo pa je tudi spoznanje z družino, ki bo v prihodnosti poskrbela za otroka. Vsak otrok, ki pride v rejniško družino, ima v sebi strahove in veliko mero negotovosti, kajti spoznava nov svet, nove ljudi. Da se otrokov strah v takšni situaciji olajša, je primerno, da se k sodelovanju spodbudijo tako biološki kot tudi rejniški starši, za katere se pripravi srečanje. Biološki starši imajo pri tem tudi pomembno vlogo, kajti rejniški družini nekako predajo informacije o otroku – od njegove najljubše jedi pa do zdravstvenega stanja, dnevne rutine. Vse to je potrebno skušati v rejniški družini izvajati v podobni meri, na podoben način, da se otrok lahko počuti varnega. Pred vstopom v rejniško družino mora otrok spoznati še preostale člane rejniške družine, prostore, v katerih bo bival, sobo. Tudi sam ima možnost sodelovati pri urejanju svoje sobe. S takšnimi drobnimi koraki se začne ustvarjati odnos ter spoznavanje med rejencem in rejniško družino. Otrok pa mora v pripravi na odhod v rejniško družino

poskrbeti tudi za svoje stvari. Vsak otrok lahko namreč v rejniško družino vzame svoje najljubše osebne predmete, slike družinskih članov, ostale potrebščine. Z vsem tem nekako ohrani tisti občutek domačnosti in tudi kontinuitete. Ker pa se lahko velikokrat zgodi, da otrok odide v rejniško družino izven svojega kraja, kjer trenutno biva, ima možnost, da pred vstopom spozna tudi šolsko okolje, vrtec ter tudi druge otroke, ki imajo izkušnjo rejništva (Kuzmanič Korva 2012, 71–74).

Rejništvo nekako ne bi moglo obstajati brez otrok, ki še tako nujno potrebujejo varnost in oskrbo. Ravno zaradi tega, ker menim, da otroci nekako omogočajo obstoj rejništvu, pa čeprav se sliši še tako nejasno, se je treba v procesu rejništva še toliko bolj zavedati se otrokovega pomena v celoti. Sama sem se s tem seznanila tudi med praktičnim usposabljanjem, kjer sem lahko videla, kako pomemben je otrok v tem procesu, na kakšen način ga je treba obravnavati, pripravljati, da to zanj ne bo tako težko.

6 PRIPRAVA REJNIŠKE DRUŽINE NA PRIHOD OTROKA

Ravno tako kot potrebuje otrok pripravo na odhod v rejniško družino, prav tako potrebuje rejniška družina pripravo na njegov prihod. Tudi za rejniško družino je to nekakšna sprememba, pridruži se jim namreč nov član, nova oseba. Proces rejništva je tako stresen tudi za rejniško družino, zato pa tudi ta potrebuje pomoč in podporo, ki mora biti nudena že pred samim otrokovim prihodom vanjo. Z rejniško družino je treba opraviti pogovor, seznaniti jo je treba z razlogi, zakaj otrok izhaja iz matične družine, z otrokovimi potrebami. Takšni pogovori so koristni tudi za to, da se zmanjša možnost za odpoved rejniške pogodbe in prehajanje otroka iz ene družine v drugo.

Tudi sama rejniška družina ima lahko probleme s čustvi, strahovi in dilemami, preden se otrok v njej namesti. Novemu življenju, življenju z novim družinskim članom se morajo prilagoditi tudi ostali člani rejniške družine, zaradi česar je pomembno, da so tudi sami seznanjeni s situacijo otroka. Življenje se nekako spremeni vsem, tako otroku kot celotni rejniški družini. Pri vsem tem pa je pomembno tudi to, da zna družina oceniti svoje sposobnosti, zmogljivosti in moči, kajti v nasprotnem primeru ima lahko različne predsodke, zadržke in lahko sprejetje otroka k sebi tudi zavrne. Ravno zaradi tega pa tudi rejniška družina potrebuje določen čas, da situacijo premisli, se pogovori s svojimi ostalimi člani v družini in tako nekako pride do končnega odgovora o tem ali je pripravljena na sprejetje novega člana ali ne (Kuzmanič Korva 2012, 77–78).

Če sem prej omenila, da otroci nekako omogočajo obstoj rejništva in s tem posledično tudi rejniških družin, bi tu rada rekla, da brez obstoja rejniških družin tudi samo rejništvo ne bi obstajalo. Za rejništvo je namreč potreben otrok rejnec in rejniška družina. Želim izraziti to nekakšno medsebojno povezanost že pri pojmi, ki eden brez drugega nekako ne moreta obstajati, ne moreta ustvarjati rejništva. Ravno zaradi tega zavedanja pa se strinjam s tem, da sta tako otrok kot sama rejniška družina potrebna različnih priprav pred začetkom procesa rejništva. Če tu zopet omenim praktično usposabljanje, lahko povem, da so srečanja rejniške družine in socialne delavke zelo zanimiva, hkrati pa so lahko nekako tudi izčrpna. Treba se je zavedati, da tako kot je to stresen proces za otroka, je prav tako lahko tudi za rejniško družino, ki mu navsezadnje omogoča njegov nadaljnji obstoj.

7 PRAVICE OTROK V REJNIŠTVU

Poleg tistih osnovnih pravic, ki pripadajo vsakemu otroku, pa ima otrok v rejništvu še druge pravice. Pravice takim otrokom pripadajo po zakonu imenovanem Childrens act in so naslednje (Kramar 1993, 3–34):

- * Pravica do pomoči, da lahko živijo v matični družini. Ta pravica posamezniku omogoča pomoč v smislu, da če ni nujno potrebno otroka takoj oddati v rejništvo, da se omogoči pomoč, ki mu omogoča bivanje v matični družini.
- * Pravica do stikov s starši v času rejništva otroku omogoča, da ima kljub temu, da živi v rejniški družini, lahko še vedno stike z biološkimi starši, kar ima tako prednosti kot tudi slabosti.
- * Pravica do pomoči, da se rejništvo kar se da najhitreje zaključi otroku, nudi pravico, da mu je lahko nudena pomoč, da se vrne nazaj v matično družino. Tu se verjetno posledično nudi otroku pomoč, v prvi vrsti se pomaga v smislu, da se uredijo družinske razmere.
- * Pravica do sodelovanja pri načrtovanju in odločanju o stvareh, ki zadevajo njih same, nudi otrokom, da so prisotni in da sodelujejo v pogovorih o lastni prihodnosti.
- * Pravica do pripadanja legalnega zastopanja na sodišču omogoča posameznikom legalno zastopanje na sodišču v skladu z zakonom.

* Možnost pritožbe ne glede na kulturo, raso, jezik otroku nudi možnost, da izrazi nezadovoljstvo, se pritoži. Pri tem se upošteva načelo enakosti.

Pravice otrok v rejništvu oziroma pravice za otroke v rejništvu so zelo pomembne za vsakega posameznika. Omogočajo mu namreč nekako normalno življenje, ki je v bistvu uzakonjeno oziroma dovoljeno z zakonom. Naj že tu omenim, da ima zakonodaja, kar zadeva rejništvo, resnično zelo izčrpne stvari.

8 MEDNARODNI DOKUMENTI S PODROČJA RENJIŠTVA

V nalogi ne bom posamično predstavljala zakonodaje rejništva, kajti to bom omenila med analiziranjem ostale teorije in dejstev s tega področij. Ravno zaradi tega pa bom omenila vsaj mednarodne dokumente, ki delujejo na področju rejništva tudi v Sloveniji.

Organizacija združenih narodov je pripravila nekakšno Konvencijo združenih narodov o otrokovih pravicah. Le-ta obravnava otroka kot nekakšen samostojen in neodvisen pravni subjekt. Temelji namreč na spoznanju, da je otrok lahko že zelo zgodaj sposoben nakazovati na svoj lastni interes. Konvencija združenih narodov otroku zagotavlja celotno pravno varstvo in njegove pravice na vseh področjih, slovenski pristojni organi pa jo lahko neposredno uporabijo pri odločanju o koristi otroka, kajti 8. člen Ustave Republike Slovenije določa, da se ratificirane in objavljene mednarodne pogodbe lahko uporabljajo neposredno (Končina Peternel 1998, 61).

Pomembna pa je tudi sama preambula konvencije, kajti v njej je moč zaslediti dejstvo izrednega pomena. Priča namreč o tem, da mora otrok za svoj polni, skladni in ustrezni razvoj odraščati v družinskem okolju. Družinsko okolje opredeljuje kot okolje sreče, vzdušja, razumevanja ter ljubezni. Država si mora tako v bistvu prizadevati, da bo otrok odraščal v družinskem okolju. Uporabljati mora namreč prvenstveno različne ukrepe za varstvo koristi otroka. Država lahko tako otroka izloči iz družine ali pa tudi ne, v obeh primerih pa mora delovati za dobrobit otroka in urejati razmere (Končina Peternel 1998, 62).

Leta 1992 pa je Slovenija sprejela še Evropsko konvencijo o uresničevanju otrokovih pravic. Omenjena konvencija v prvem členu navaja nekakšen cilj. Cilj pa se nanaša na spodbujanje pravic v korist otrokom, priznava jim tudi procesne pravice. Vse to pa se nanaša na to, da imajo otroci pravico do sodelovanja v postopkih pred pravosodnimi

organi, kadar se odloča o njihovi varnosti, vzgoji, njihovem položaju (Končina Peternel 1999, 50–51).

Pomemben faktor pri razumevanju mednarodnih aktov pa je tudi Združenje moč. Je prostovoljno združenje oseb, ki se združujejo zaradi skupnega interesa za zaščito otrok, ki ne morejo bivati pri starših. Združenje poudarja dejstvo, da je Slovenija edina država, ki umešča rejništvo z družinsko zakonodajo. Uvršča ga kljub temu, da je ratificirala Evropsko konvencijo o uresničevanju otrokovih pravic (Klobučar 2008, 18).

Poleg omenjenih pa je potrebno omeniti tudi projekt »Cinderella«. Ta namreč velja za projekt Evropske unije, ki se nanaša na razvoj celovite, enotne kakovosti na področju rejništva. Zajema kar petnajst partnerskih držav, označen pa je tudi kot zgleden primer za jasen evropski trend na področju rejništva. Naloga projekta se nanaša na združitev hotenj rejništva, ki se nanašajo na potrebo in pravico vsakega otroka po vzgoji v družini in kakovosti te oblike varstva, še posebej v primerih neustreznih družin, družinskih odnosov. Posledično zaradi tega rešujejo tudi travme otrok. Razvijajo pa tudi standarde za rejnike, da bodo ti lahko ustrezali zgoraj omenjeni potrebi in pravici otroka, vključujoč s potrebno izobrazbo, konceptom samega usposabljanja in profesionalizacije (Zupančič in drugi 2005, 86).

Mednarodne akte sem predstavila zaradi tega, ker menim, da je potrebno njihovo osnovno poznavanje, kajti tudi njihov obstoj je veliko pripomogel, prispeval k ustvarjanju samega rejništva in tako posledično k ustvarjanju pomoči za otroka. Poleg omenjenih pa bi tu navedla vsekakor še Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih ter Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti, ki tudi obravnavata otroka ter rejništvo v nekakšni celoti.

9 DOŽIVLJANJE REJNIŠTVA GLEDE NA RAZVOJNO OBDOBJE

Doživljanje je za vsakega otroka drugačno, različno. Vsak otrok se s tem procesom spopada na drugačen način, kajti ljudje smo si različni. Z vprašanjem o tem, ali se značilnosti posameznih razvojnih obdobjev kažejo v tem, kako otroci dojemajo in doživljajo rejniški položaj, se je ukvarjala ameriška raziskovalka Vera Fahlberg. Skušala je ugotoviti, kaj pomeni živeti ločeno od matične družine glede na različne razvojne perspektive. Razvojne perspektive je razdelila na zgodnje otroštvo, čas od petega ali sedmega leta do devetega leta starosti ter čas od devetega leta do adolescence in čas adolescence.

Otroci, ki so dani v rejništvo takoj po rojstvu, se procesa ne zavedajo, z rejniškimi starši razvijajo normalen, običajen odnos otrok – starš. Pri devetih mesecih starosti je ta odnos že precej dobro postavljen. Tako majhni otroci, ki živijo v rejniški družini, še ne morejo razumeti njihove povezave z biološko družino, kajti ne živijo z njo. Travmatični dogodki v tako zgodnjem obdobju imajo za otroka velikokrat posledice, ki pa so dolgoročne. Za otroke do petega leta starosti je značilno nekakšno magično mišljenje, s katerim verjamejo v to, da že njihove želje lahko pripeljejo do uresničitve posameznih dogodkov. Tu se je treba nujno zavedati tudi tega, da majhni otroci ne morejo vzdrževati pozitivnih čustvenih vezi z različnimi osebami, ki med sabo nimajo odnosa ali pa imajo sovražen odnos.

V času od petega ali sedmega leta pa tja do devetega leta se že dogaja nekakšen napredek v razvoju možganov pri otroku. To je tudi nekakšna podlaga za zrelejše mišljenje. Do sedmega leta starosti za svojo družino jemljejo tisto, s katero živijo, pri sedmih ali pa tudi osmih letih pa že spoznajo, da je družina tista, s katero imajo krvno sorodstvo.

V času od devetega leta pa tja do adolescence se pojavijo značilnosti, da otroci ne želijo biti izpostavljeni, želijo biti kot drugi, prepoznajo pomen staršev, začutijo vezi s člani rojstne družine. Zavedanje dejstva, da ne živijo z biološkimi starši pa za otroke v tem obdobju pomeni negativno stvar. Tega se namreč začnejo zavedati tudi čustveno, doživljajo občutek izgube, nekakšno žalovanje. Otroci lahko v tem obdobju tudi krivijo starše, kajti počutijo se lahko zavrnjene, zapuščene.

V času adolescence pa je ločitev od staršev proces z nekako drugačnim pridihom kot v prej omenjenih obdobjih. Nekako velja tudi za pomembno razvojno nalogo, izkušnjo. Fizična identiteta (telesna podoba, zdravje, zrelost) adolescenta je povezana z njegovo biološko družino, prav tako tudi psihološke značilnosti, kot so osebnostne lastnosti, različni talenti, načini odzivanja. Socialni del identitete otroka pa je tisti, ki je bolj povezan z družino, v kateri otrok odrasča, kajti znotraj nje se nekako njegova identiteta tudi ustvarja, razvija. Šele v času adolescence, ko so mladi sposobni nekakšnega lastnega razmišljanja, poslušanja. Šele takrat se nekako zavedo, kaj pomeni rejništvo (Kuzmanič Korva 2012, 85–86).

O pomembnosti otroka ne bi več govorila, saj nam je to skozi nalogo postalo že zelo jasno. Razvojna obdobja otroka bi se morala razumeti tudi s strani samih rejniških družin, da bi jih te kar se da najbolje razumele in jim znale pomagati. Otrok in njegovo razvojno obdobje sta nekako tudi zelo pomemben proces, pri katerem lahko vsak napačni korak

pusti posledice.

10 ZGODOVINA REJNIŠTVA

Zgodovino rejništva bom skušala predstaviti na podlagi analize zgodovine družinske zakonodaje v Sloveniji.

Obdobje pred letom 1946, ki zajema obdobje Kraljevine SHS in Kraljevine Jugoslavije. Predpisi o rejništvu v takratnem času so rejništvo dojemali kot posebno obliko družbenega varstva otrok, ki potrebujejo varnost, vzgojo in oskrbo izven svoje družine. Takšni predpisi so začeli veljati predvsem v obdobju med prvo svetovno vojno in tudi po njej. Navajali so dve vrsti varstva otrok. Kmalu po prvi svetovni vojni se je za številne otroke sirote predvidevala vključitev v domove. Nameščanje otrok v druge družine se je zgodilo kasneje, postalo pa je tudi najpogostejši način za reševanje problematike otrok, ki ne morejo bivati v matični družini. V takratnem času je rejništvo opredeljeval avstrijski Obči državljanski zakonik. Od otrok, ki so bili nameščeni v drugo družino, se je takrat v zameno pričakovalo delo, kar pa je seveda velikokrat pripeljalo do izkoriščanja otrok za poceni delovno silo. V času med leti 1946–1971, natančneje v času Federativne ljudske republike Jugoslavije ter Socialistične federativne republike Jugoslavije je bilo veliko število otrok sirot, slabe so bile tudi povojne ekonomske razmere. Ravno zaradi tega je bil eden od osrednjih ukrepov reševanje problema nastanitve otrok. Kasneje so omenjenemu problemu dodali izvajanje predpisov o rejništvu oziroma oddaji otrok drugim družinam. Leta 1960 je bil v Sloveniji sprejet Zakon o rejništvu, kasneje leta 1961 pa je bila sprejeta nekakšna nadgradnja za nadaljnji razvoj otroškega varstva. Nadgradnja je bila dana v obliki Resolucije o nalogah komune in stanovanjske skupnosti tako na področju otroškega varstva kot tudi socialnega varstva. V takratnih časih je zakon o rejništvu navajal, da rejništvo pripada otrokom, ki so brez staršev, posvojenim oziroma biološkim otrokom. Vsem otrokom pa je bilo skupno to, da so imeli ogrožen tako duševni kot tudi telesni razvoj. Pristojni skrbstveni organ je bil tisti, ki je izvajal proces rejništva in ga tudi nadzoroval. Rejniki, ki so otroke vzeli v svoj dom, so morali zanje skrbeti, jih prehranjevati, vzgajati, za svoje delo so prejeli rejnino. To lahko vidimo, je nekakšna novost, napredek v primerjavi s prej omenjenim zakonom. V primeru, da je otrok imel žive starše, so ti sodelovali pri vprašanjih glede vzgoje in oskrbovanja otrok. Omenjenemu obdobju je sledilo obdobje med leti 1972–1991. Obdobje Socialistične federativne republike Jugoslavije. Do leta 1977 je veljal prej omenjeni Zakon o rejništvu iz leta 1960.

Kasneje pa je Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih vključeval tudi sam postopek rejništva. Novo nastali zakon pa ni prinesel nikakršnih bistvenih sprememb. Temu je sledilo obdobje po letu 1991, in sicer je bilo to obdobje Slovenije. V tem času je še vedno in še danes velja Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih, kljub temu, da je dopolnjen. Še vedno pa določa tisto pomembno dejstvo, da je rejništvo razumljeno kot posebna oblika varstva otrok, ki dobivajo oskrbo, vzgojo s strani ljudi, ki niso njihovi starši (Rener in drugi 2006, 58).

Zgodovina rejništva se mi zdi glede na zgodovino družinske zakonodaje zelo zanimiva, kajti menim, da obsega ravno dovolj informacij za razumevanje le-te. Veseli me, da se je od zgodovine pa do danes spremenil pojem otroka v procesu rejništva, in sicer v smislu, da danes otroci v rejništvu niso uporabljeni, izkoriščani kot delovna sila, kot je to bilo nekoč. A ne glede na to sem se tu vprašala, ali so otroci danes, ko lahko rejniki prejemajo rejnino, vseeno izkoriščani? Se lahko zgodi, da jih nekdo vzame v rejniško družino samo zaradi denarja, ki ga potem prejema? Tudi sama sem med praktičnim usposabljanjem ob poslušanju o razvijanju rejništva nekako prišla do takšnega vprašanja. Izvedela sem, da obstajajo tudi taki primeri. A da ne bom preveč zašla, bi želela izpostaviti samo pomembnost zgodovine rejništva, kajti skozi njo se je nekako razvijal tudi pomen samih otrok, čeprav menim, da ta ne bo nikoli v celoti razumljen.

11 PRIDOBITEV DOVOLJENJA ZA IZVAJANJE REJNIŠKE DEJAVNOSTI

Posameznik/-ca, ki želi postati rejnik, mora imeti/dobiti dovoljenje za izvajanje rejniške dejavnosti. Postopek za pridobitev dovoljenja obsega kar nekaj korakov. Posameznik/-ca se mora najprej v kraju, kjer biva, oglasiti na centru za socialno delo, kjer dobi ustrezne informacije o izvajanju rejniške dejavnosti, prav tako pa se na centru za socialno delo odda tudi vloga. Oseba, ki želi postati rejnik, mora izpolnjevati različne pogoje. Imeti mora stalno prebivališče v Republiki Sloveniji, biti mora polnoletna, zaključeno mora imeti vsaj poklicno, strokovno izobrazbo. Ne sme imeti nobenega zakonskega zadržka, prav tako ne sme biti pravnomočno obsojena zaradi kaznivih dejanj, ne sme pa tudi živeti z osebo, ki je pravnomočno obsojena. Biti mora poslovno sposobna in ne sme ji biti odvzeta roditeljska pravica, ravno tako pa tudi ne sme bivati z osebo, ki ji je bila odvzeta roditeljska pravica. Center za socialno delo oceni primernost kandidata na podlagi vseh omenjenih pogojev. Posamezniki, ki so primerni za izvajanje rejniške dejavnosti, so izbrani s strani komisije za

izbor kandidatov za izvajanje rejniške dejavnosti. Ko je kandidat enkrat izbran, se mora udeležiti tudi ustreznega usposabljanja (MDDSZ 2015).

Usposabljanje za rejnike omogoča kakovostno rejništvo. Rejništvo mora biti namreč zelo dobro in skrbno organizirano, kajti rejenci v prvi vrsti potrebujejo skrb in varnost. Rejniška družina pa mora biti za takšno izvajanje tudi ustrezno usposobljena, da otroku lahko pomagajo vsakodnevno premagovati težave, zanj skrbijo, ga vzgajajo (Klobučar 2008, 21).

Omenjeno usposabljanje pa rejnikom omogoča pridobitev znanj na področju psihologije družine, razvojne psihologije, ki zajema pomembnost čustev in samo potrebo po čustvih pri otroku. Poleg tega pa tudi samo razlago, opis rejništva kot sistema, procesa in način delovanja v odnosu z matično družino (Žiberna 2005, 25).

Tu bi rada omenila še to, da je bil leta 2012 objavljen zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o izvajanju rejniške dejavnosti. V veljavo je stopil 1. 1. 2013. Omenjam ga zaradi tega, ker se mi zdijo vpeljane spremembe izrednega pomena. Vpeljane spremembe so spremenile, ukinile imenovanje rejnec in ga nadomestile z »otrok v rejništvu«. Rejenec je bil pojem, ki je bil zelo moteč za otroke, mladostnike ter tudi za same strokovne službe. Nekako je izražal manjvrednost, stigmo otrok, ki so v rejništvu. Z novim pojmom, poimenovanjem pa se otroke razume kot enake drugim, drugačno imajo samo družino. S to spremembo se je pomembno dejstvo dokazalo tudi otrokom. Spremembe v zakonu pa so prinesle novosti tudi za same rejnike. Ti so namreč dobili pravico za dobivanje informacij in sprejemanje odločitev o otrokovem vsakdanjem življenju. Imajo pravico do vpogleda v ocene, izbire zdravnika za otroka, podpisovanje dokumentov, urejanje osebne izkaznice, zdravstvenega zavarovanja ter hranilne knjižice. Novost je dobra za pomoč otrokom pri formalnih zadevah, ki s to spremembo niso več tako zamudne, kot so bile prej. Kot še ena izmed pomembnih novosti pa je tudi ta, da se lahko dovoljenje za rejništvo otroka dodeli tudi osebi, ki še ni kandidirala za izvajanje rejniške dejavnosti in tudi ni otrokov sorodnik. Takšno dovoljenje se izda v primeru, ko je to za otroka koristno (Mali 2014,22–23).

Kot že omenjeno je rejniška družina pomemben faktor v procesu rejništva za razvoj samega otroka. Zaradi tega pa morajo osebe, ki se želijo ukvarjati z rejništvom, opraviti določeno usposabljanje. Sama se s tem strinjam, nekako bi lahko rekla, da bi ta usposabljanja morala biti še malce bolj razširjena, podrobna. Z zelo kakovostnimi usposabljanji bi lahko prijavljene rejnike spoznali bolj podrobno in na ta način morda preprečili tudi kakšno zlorabo, za katere vemo, da se lahko dogajajo tudi znotraj rejniških

družin.

12 OBLIKE REJNIŠTVA

Obstajajo različne oblike rejništva, ki se določijo v postopku procesa rejništva glede na situacijo.

Vikend rejništvo ali počitniško rejništvo je rejništvo, ki poteka tako, da so otroci med tednom nameščeni v različnih centrih, zavodih, stanovanjskih skupnostih, ob koncih tedna ali pa med počitnicami pa v rejniški družini. Otrok ima na ta način prav tako nadomestno družino, a v njej ne biva vsak dan.

Rejništvo zaradi usposabljanja pa je rejništvo, ki je namenjeno otrokom, ki imajo motnje v duševnem in telesnem razvoju. V takšni vrsti rejništva se otroke nekako usposablja

Rejništvo v sili se pojavi v nujnih primerih, dokler otroci čakajo na odločitev sodišča. Takrat se jim ponudi osnovno varnost in streho nad glavo.

Kratkotrajno rejništvo pa je dejansko kratkotrajno, kajti otrokom se poišče nadomestna oskrba le za kratek čas. V tem kratkem času pa se skuša poiskati, načrtovati rešitev za otroka.

Dolgotrajno rejništvo pa nastopi, ko pride do hujših zlorab, težav v družini, zaradi česar je otrok primoran biti v rejniški družini, kajti tudi ne izpolnjuje pogojev za posvojitev. Dolgotrajno rejništvo je torej rejništvo, ki traja dlje časa, načeloma do polnoletnosti (Milošević Arnold 1999, 84).

13 TRAJANJE REJNIŠTVA

Vidik trajanja rejništva je eden pomembnejših vidikov, v katerem mnogi vidijo vrsto omejitev za kakovostno življenje oseb, ki živijo v rejništvu in za doseg njihove samostojnosti ter neodvisnosti. Trajanje rejništva je nekaj, kar je za vsakega otroka zelo pomembno, določa namreč trajanje nekega obdobja, v katerem je ločen od svoje biološke družine, živi v drugem okolju, z drugimi ljudmi.

Če sem že prej omenila pojem začasnost, bi ga tu še enkrat, in sicer v smislu kot nekakšnega pravnega standarda, ki mu vsebino določi organ odločanja. Začasnost je nekaj

kar nam na prvi pogled misli usmeri k nečemu, kar ne traja dolgo, zelo pomemben pravni standard, ki vpliva na otrokovo korist. Pomembno se je zavedati tudi tega, da je od otroka do otroka različno, koliko te začasnosti potrebuje. To lahko pomeni mesec ali dva, lahko pa tudi več let, kar pomeni, da je otroku v tem primeru v večjo korist to, da je nameščen v rejništvo kot pa, da ga posvojijo (Zupančič in Novak 2008, 141).

Trajanje rejništva pa je velikokrat tudi deležno precejšnjih kritik slovenske ureditve rejništva. Natančnih podatkov o trajanju rejništva ni, kajti po zakonu je zelo nejasno opredeljeno, saj nobeden od zakonov, kot so Pravilnik o pogojih in postopkih za izvajanje zakona o izvajanju rejniške dejavnosti, Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti, Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih ne navaja neke točne določene dobe trajanja rejništva. Veliko raziskav pa pokaže, da je rejništvo velikokrat neperspektivno in večno, kajti staršem večinoma ne uspe urediti svojih razmer v tolikšni meri, da bi se otrok lahko vrnil nazaj v biološko družino. Rejništvo pa je s tem na določen način tudi največji pokazatelj odgovornosti strokovnih delavcev za nadaljnjo usodo otrok (Milošević Arnold 1996, 301).

Tudi samo trajanje rejništva je izrednega pomena za razumevanje procesa rejništva, kajti kljub temu, da je rejništvo začasni ukrep, se lahko v praksi izvaja tudi kot precej dolgotrajni. Tudi to ima samo po sebi za otroka lahko veliko posledic, kajti kljub temu, da je v neki družini nekaj let, še vedno pride dan, ko mora od družine oditi, ko mu preneha rejništvo, njegova biološka družina pa je še vedno neprimerna. Tako otrok v bistvu kljub dolgim letom, ki jih preživi v rejniški družini na koncu ob prenehanju rejništva še vedno ostane sam z neurejeno matično družino.

14 PRENEHANJE REJNIŠTVA

Kot smo do sedaj v nalogi lahko že razbrali, je rejništvo nekaj, kar enkrat pride do točke, kjer se konča, preneha. Pri prenehanju rejništva pa je zelo pomembno, da razlikujemo med prenehanjem rejništva in prenehanjem rejniške pogodbe. Rejništvo lahko preneha takrat, ko prenehajo razlogi za rejništvo (ko se razmere v biološki družini uredijo, so primerne za vrnitev otroka) ter takrat, ko je otrok pripravljen na samostojno življenje. Rejništvo pa naj bi v osnovi trajalo do otrokove polnoletnosti (seveda tudi tu v primeru, da je otrok sposoben, pripravljen na samostojno življenje), ne preneha pa s polnoletnostjo v primeru, da ima otrok kakšne telesne in duševne napake. Ko se je urejal zakon o rejništvu, se

redaktorji zakona ob noveliranju niso strinjali s tem, da bi rejništvo pripadalo nekemu, ki se redno šola tudi prek polnoletnosti (Zupančič 1999, 16).

Ko pride do prenehanja rejništva, zopet postanejo pomembne stvari, ki so bile pomembne že v začetni fazi, a so pri prenehanju rejništva nekako obrnjene v drugo smer. Kajti gre za proces, ko otrok zapušča rejniško družino in se pripravlja na spremenjen življenjski položaj, ki ali ga bo vrnil nazaj v matično družino, mu omogočil samostojno življenje ali pa namestil kam drugam. Ko se bliža prenehanje rejništva, vsi vpleteni v proces doživljajo občutek negotovosti, še posebej otroci in mladostniki. Občutki negotovosti so v procesu rejništva izredno močni. Za lažje seznanjenje s prenehanjem rejništva je zelo pomembno, da socialni delavec izbere pravi čas, da načinja temo končevanja rejništva. Najbolj idealno bi bilo, če bi se to dogodilo tik pred tem, ko se začne negotovost ob iztekajočih se načrtih, dogovorih. Med samim rejništvom se lahko ima več tako imenovanih »etapnih« načrtov. Samo prenehanje rejništva pa je precej manj obremenjujoče za vse, če so že na začetku dogovorjeni, kaj se želi spreminjati, potrebno se je namreč zavedati pogojev, ki se morajo spremeniti. Končevanje rejništva je prav tako nekakšen proces, na katerega se posamezniki ne morejo vedno pripraviti, nimajo vedno dovolj časa na to. Pri vsem tem pa je zato tudi pomembno, da se rejništvo končuje s sodelovanjem vseh udeleženi v procesu. Strokovni delavci morajo pri prenehanju rejništva storiti vse, da se otrok lahko poslovil v normalnih pogojih in mu tako omogočiti, da mu rejništvo ostane v lepem spominu kot prijetna izkušnja. Prenehanje rejništva pa mora biti ustvarjeno po tempu, zmožnostih otroka, kajti navsezadnje je le on tisti, ki se mu zaključuje rejništvo, tisti, ki ima lahko največ posledic. Zaradi tega je treba tudi pri končevanju rejništva paziti, da se otrokovi pomembni odnosi ne sekajo. To pomeni, da ima otrok lahko tudi po prenehanju rejništva še vedno stike z rejniško družino v tolikšni meri in na takšen način, kot si to želi sam, kot mu ustreza. Pri prenehanju rejništva se je treba zavedati tega, da se rejništvo včasih ne more končati načrtovano, ampak se samo konča (Kuzmanič Korva 2012, 94–96).

Prenehanje rejništva je kot odskočna deska v novo poglavje otrokovega življenja in je prav tako pomembno pri razumevanju pojma rejništva. S prenehanjem rejništva se otrokovo življenje zopet popolnoma spremeni, sploh v primeru, da ob prenehanju rejništva ostane sam brez matične družine. Res, da je rejništvo začasen ukrep, ki se enkrat mora končati, končalo naj bi se v otrokovo korist, če bi bilo vse prav. A ker ni vedno tako, je samo prenehanje rejništva lahko tudi označeno kot nekakšna negativna stvar v otrokovem življenju. Glede na pomembnost pojma prenehanje in trajanje, bi si upala trditi, da je

potrebno/bo bilo potrebno prenehanje rejništva urediti, predvsem pa se zavedati njegove pomembnosti. Rejništvo je zelo pomemben proces za vsakega otroka, prav tako tudi za njegovo družino. A tudi samo prenehanje nosi veliko težo in navsezadnje tudi pomembnost v življenju vsakega otroka.

15 PREDNOSTI IN SLABOSTI REJNIŠTVA

Rejništvo ima kot izredno zahteven proces tako svoje prednosti kot tudi slabosti. Glede na to, da rejništvo v večini primerov zajema otroke, ki ne morejo skrbeti sami zase, sem mnenja, da so prednosti in slabosti na tem področju izrednega pomena. Veliko več pa bi se moralo storiti, da bi bilo slabosti čim manj, kajti navsezadnje je to proces, ki zadeva otroke, ki se pripravljajo na samostojno življenje.

Prednosti rejništva so v tem, da za rejniške družine velja, da so bolj prilagodljive kot centri, zavodi, stanovanjske skupnosti, zaradi tega pa imajo otroci v rejniških družinah lahko večji občutek varnosti, kot če so nastanjeni v omenjenih institucijah. Podatki tudi kažejo, da je v omenjenih institucijah več zlorab kot pa v rejniških družinah. Rejniška družina se lahko bolj posveti otroku, kot pa recimo stanovanjska skupnost ali pa zavod. Na to verjetno vpliva tudi to, da je družina manj številčna kot pa skupnost v kaki instituciji. Vsak otrok pa nekako lažje sprejme bivanje v rejniški družini kot pa bivanje v skupnosti z osebami, ki imajo enake ali podobne probleme, bivanje v rejniških družinah je tudi cenovno bolj sprejemljivo. Kot še ena izmed prednosti pa je tudi sama rejniška družina, kajti ta na svoj način otroku zagotavlja nekakšno normalno obliko nadomestnega bivanja, ki pa je tudi boljši približek matični družini kot pa bivanje v skupnostih, kot je stanovanjska, v zavodih ali centrih. Bivanje v omenjenih institucijah lahko otroka hitreje označi za stigmatiziranega.

Slabosti rejništva pa so naslednje. Lahko pride do pogostega preseljevanja otrok iz ene rejniške družine v drugo, kar lahko otroka zmede že pri samem občutku pripadnosti. Rejniška družina je samo začasni nadomestek, ni nekaj, kar traja celo življenje, zaradi tega pa imajo otroci v primerih, ko so izgubili svojo družino in ko jim rejništvo ne pripada več, veliko težav. Slabost je torej ta, da ko otrok enkrat dopolni polnoletnost in mu rejništvo ne pripada, matična družina ne obstaja več. Takrat je otrok prepuščen samemu sebi, primoran samostojno zaživeti. Nekakšna slabost rejništva je tudi prevelika dolgotrajnost, pomanjkanje dobrih rejnikov, velikokrat pa se zgodi tudi, da imajo otroci, ki so v rejništvu,

nižjo izobrazbo. Premalo pozornosti pa se posveča področju zdravstvenega stanja (predvsem psihičnega), kar pa je za otroke v rejništvu izrednega pomena (Rozman 2001, 70–84).

Prednosti in slabosti rejništva obsegajo veliko zanimivih in pomembnih smernic. Pomanjkljivosti rejništva sem tudi sama spoznavala med praktičnim usposabljanjem in menim, da bi se morali kakšne stvari v rejništvu lotiti z drugačnega pogleda, vidika. Že res, da mora rejništvo včasih delovati zelo hitro, v sili, a to še ni razlog, da bi moral imeti pomanjkljivosti. Pomanjkljivosti v takšnem procesu, ki zadeva razvoj otroka, sploh ne bi smele obstajati, rejništvo bi moralo biti obravnavano bolj strogo.

16 CENTER ZA SOCIALNO DELO IN REJNIŠTVO

Kot sem že omenila je center za socialno delo (v nadaljevanju CSD) tisti, ki sproži postopek rejništva, ga vodi, nadzoruje. To pomeni, da ima center za socialno delo kot institucija do rejništva tudi nekakšen odnos, naloge, dolžnosti. CSD mora biti na voljo s svojimi svetovalnimi službami vsem udeleženi v procesu rejništva. Torej mora biti na voljo in prav tako mora izbrati ustrezno rejniško družino ter kasneje izvajati različne naloge v povezavi z rejništvom. Izrednega pomena je tudi naloga individualne projektne skupine (IPS), ki jo mora ustvariti, voditi CSD. Kot še ena izmed nalog omenjene institucije pa je tudi obisk rejencev pri rejnikih, obisk v šoli rejencev, spremljanje rejencevega življenja ter življenja matične družine (Janžekovič 2010, 46).

Individualna projektna skupina (IPS) je tudi z zakonom urejena, določena kot dolžnost centra za socialno delo v procesu rejništva. Oblikuje se za vsakega otroka posebej in konkretno, zajema načrtovanje in dogovarjanje glede poteka procesa, medsebojnega sodelovanja. Pripravi se namreč nekakšen konkreten načrt, kako se bo rejništvo izvajalo, seveda mora biti prilagojen otrokovi starosti, njegovim potrebam in prav tako posebnostim njegovega družinskega in življenjskega okolja. V omenjeni skupini spremljajo otrokovo zdravje, izobraževanje, usposabljanje, zaposlitev, njegovo skrb zase, njegovo identiteto, čustveni in vedenjski razvoj, odnos do družine in vrstnikov, družbeni vtis. Cilji morajo biti razumno načrtovani in tudi zastavljeni. V individualni projektne skupini sodeluje družina otroka, rejniška družina, otrok in socialna delavka. V primerih, če je to koristno za otroka, pa lahko sodelujejo tudi stari starši, teta, sestra, brat, vzgojiteljica, učiteljica, zdravnik. Ustvarjati je treba namreč projekt, ki temelji na perspektivi moči in navsezadnje tudi vsem

udeležencem prinaša več moči, ki je v takih procesih, kot je rejništvo, še kako potrebna. Socialna delavka, ki velja za nekakšno vodjo skupine, pa mora vedeti, znati presoditi, kdaj k sodelovanju v skupino povabiti tudi otroka in kdaj samo odrasle. To je odvisno od vsebine pogovora, lahko se zgodi, da je včasih namenjena samo odraslim. Če otrok noče sodelovati znotraj skupine se mu informacije, ki se tam dogajajo, vseeno prenesejo s strani socialne delavke. Pomembno je namreč, da se otroku prenaša nekakšna jasna in predvsem realna slika njegovega življenja. Vse osebe, ki so vpletene v skupino pa imajo tudi svoje naloge, odgovornosti. Skupina postane zelo pomembna v trenutku, ko se otrok namesti v rejniški družini (Kuzmanič Korva 2012, 121–122).

Delo socialnega dela pa je prav tako uzakonjeno oziroma določeno z zakonom. Nanašajoč se na Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti lahko najdemo nekaj členov, ki se nanašajo na pravice in dolžnosti centra za socialno delo. Členi 29., 30. ter 31. so členi, ki centru za socialno delo navajajo njegove naloge v primeru izbire kandidatov za izvajanje rejniške dejavnosti. Vsak center za socialno delo se je namreč dolžan vključiti na območje, za katerega je pristojen in tako skušati pridobiti nove rejniške družine. 30. člen zakona določa, da je mora CSD vsem, ki želijo izvajati rejništvo, dati obrazec vloge iz 8. člena tega zakona, ter jih tudi seznaniti s samim potekom postopka za pridobitev dovoljenja. Ko center dobi vlogo kandidata, jo pošlje na ministrstvo s svojo oceno. Ko center za socialno delo (povzeman 31. člen) poda svojo oceno, preučuje tudi motive, zaradi katerih se posameznik odloča za rejniško dejavnost, pri tem pa upošteva vse, kar bi lahko pozitivno in negativno vplivalo na otroka in njegov razvoj. Pri ugotavljanju ustreznosti pa lahko upošteva tudi priporočila kakih drugih institucij, ki priporočajo posameznika oziroma nakazujejo na njegovo primernost, da postane rejnik (ZIRD 2015).

Vloga centra za socialno delo je torej tudi pomemben faktor v procesu rejništva. Center za socialno delo in socialne delavke ustvarjajo vezi med otroki, rejniki in matičnimi družinami. Nekako skušajo delovati v dobro vseh. Danes smo lahko velikokrat priča različnim polemikam o tem, ali socialne delavke ustrezno opravljajo svoje delo na področju rejništva. Med praktičnim usposabljanjem sem se lahko prepričala, da je delo na področju rejništva izredno težko, komplicirano in zahtevno. Na nekaterih točkah zahteva celotno predanost socialne delavke. Socialna delavka kot sama pa ima možnost za urejanje situacije v svojih rokah samo do neke meje. Centri za socialno delo se velikokrat strinjajo s tem, da imajo pomanjkljivosti v možnostih opravljanja svojega dela. Trudijo se toliko, kolikor jim je to omogočeno in skušajo dati vse od sebe. Zato bi bilo pomembno, da se pri

razumevanju Centra za socialno delo in rejništva zavedamo, da nihče izmed njih ne more rešiti sveta in prav tako ne vseh otrok v rejništvu kljub nenehnemu trudu.

K mojemu mnenju pa bi dodala še mnenje same rejnice v družini, v kateri sem opravljala praktično usposabljanje. Glede na to, da se že kar nekaj let ukvarja z rejništvom, mi pove, da je rejništvo skozi njene oči, izkušnje težak proces tudi za socialne delavke. Tu omeni, da imajo na nekaterih točkah centri za socialno delo morda majhne kompetence, po njenem mišljenju bi bilo treba več delati na tem, da se ustvarjajo pogoji pri bioloških starših, da se otroci lahko vrnejo nazaj, kajti le tako bo rejništvo na določen način dobilo pomen in ne bo pomenilo tiste najhujše oblike, ko se otrok odvzame za vedno. Mnenje rejnice na tem področju se mi zdi tudi pomembno, kajti navsezadnje je tudi sama vpletena v proces rejništva in v stiku s socialno delavko, tako da ima tudi sama svoja opažanja, mnenja.

17 RAZLOGI ZA ODDAJO OTROKA V REJNIŠTVO

Do sedaj smo že ugotovili, da je otrok oddan v rejništvo zaradi različnih razlogov, ki mu zavirajo, onemogočajo njegov zdravi razvoj. Razlogov je lahko veliko, gibljejo pa se vse od spolnega nasilja nad otroki, do drog in alkoholizma, težav s socialnim stanjem družine, nesposobnost staršev za skrb otroka zaradi bolezni, smrt obeh ali pa enega od staršev (Sedlar 2013).

Zaradi zanemarjenosti (ki se lahko pojavi zaradi več dejavnikov) in zlorabe so otroci največkrat odvzeti svoji biološki, matični družini. Če povzamem besede iz Rejniškega glasnika, gre za to, da »ko utihne telo matere, ko njeni desno hemisferski možgani ne sporočajo več, da je otrok ljubljen in hoten, utihnejo tudi otrokovi možgani in se ne razvijajo v načrtano smer« (Bizant 2015, 20).

Pri zanemarjanju otroci tako pridejo zapuščeni s strani staršev, skrbnikov. Zaradi zanemarjenosti pa lahko utrpijo resne vedenjske, čustvene, spoznavne in duševne motnje. Uspešna pomoč v takih primerih ustvarja varnost, pozitivno navezanost med otroki in starši, treba se je namreč ukvarjati s celotno družino, kajti otroke je treba rešiti zanemarjenosti, staršem pa pomagati, da postanejo zopet dovolj samozavestni, da začnejo nazaj primerno skrbeti za otroka (Miller 2000, 77).

Oddaja otroka v rejništvo oziroma odvzem otroka staršem pa je tudi zakonsko določen, in sicer v smislu, da se lahko otrok odvzame staršem, če se ugotovi, da starši zanemarjajo

otrokovo dobrobit in vzgojo (ZZDR 2015).

Spolno nasilje nad otroki je po mojem mišljenju eden najhujših, najbolj bolečih razlogov, zaradi katerega mora biti otrok odvzet iz lastne družine. Gre namreč za razlog, ki otroku lahko povzroči hujše in trajne posledice. Otrok, nad katerim se izvaja spolno nasilje, je zelo nemočen, kajti nima možnosti, da bi lahko izbiral ali se strinja s spolnim odnosom ali ne. Pri takšnem dejanju gre za zadovoljevanje, potešitev starejše osebe, ki je za takšno dejanje tudi kazensko ovadena. V primeru spolne zlorabe je otrok nemudoma odvzet iz matične družine in oddan v rejništvo. Zaradi hude vrste razloga za oddajo se otrok večinoma nikoli več ne vrne nazaj domov (Bučar Ručman 2004, 71–72). V številnih primerih spolnega zlorabljanja pa žrtev storilca tudi pozna. Žrtve so lahko vsi otroci, tako deklice kot tudi dečki, storilci pa so prav tako lahko moški kot tudi ženske. Spolne zlorabe pa se dogajajo na domu žrtve ali pa storilca, otroci so primerno podkupljeni, da o tem molčijo (Miller 2000, 84).

Droge pa so substance, ki različno vplivajo na človeka, njegovo ravnanje in doživljanje. Lahko se uporabljajo za zdravljenje bolezni kot pomirjevalo ali pa kot poživilo. Tako ljudje, ki uživajo druge, ne škodujejo le sebi, lahko škodujejo tudi otrokom. Na to opozarjajo strokovnjaki, ki se ukvarjajo z otroki staršev, ki so zasvojeni z drogami. Ko droga poseže v družino, to vpliva na otrokov razvoj, tako čustven kot tudi fizičen, ter tudi na otrokovo samopodobo. Zaradi zasvojenosti z drogami pa lahko prav tako pride do spolnega zlorabljanja otrok, nasilja, revščine, tudi brezdomstva. Droge so torej substance, ki imajo lahko velik, negativen vpliv na otrokovo življenje (Miller 2000, 97–98).

Poleg zasvojenosti z drogami pa poznamo tudi zasvojenost z alkoholizmom. Nekako bi lahko rekla, da je to ena najpogostejših zasvojenosti v današnjem času, ali pa morda najbolj opazna zasvojenost današnjega časa. Lastnosti alkoholizma, ki se kažejo v družini, se nanašajo na nesposobnost prevzemanja družinskih odgovornosti, povzroča pomanjkanje samodiscipline, egocentrična stališča, površnost v odnosih do drugih, zaradi pretirane odvisnosti pa lahko vzbuja tudi občutke ogroženosti tretje osebe (Vuletič 1988, 39).

Otrok, ki živi v družini, v kateri sta prisotna alkohol in nasilje, je osredotočen samo na nevarnost, ki nastaja s tema dvema vzorcema vedenja. Takšno življenje otroku vzame veliko energije, prikrajšan je za srečno otroštvo. Tako kot se otrok odziva na situacije v družini, tako se to zapisuje v njegovih možganih. Zaradi bivanja v takem okolju pa lahko otrok doživlja visoko vzdraženost in disociacijo. Otrok tako tudi nima zaupanja vase niti v

okolico, doživlja občutke strahu, obupa. Počuti se osamljen, nima nikogar, na katerega se lahko zanese. Takšno življenje ima hude posledice za razvoj psiho organske strukture otroka, ki si še ni sposoben pomagati sam, tudi njegovo telo še ni obdano z mehanizmi, s katerimi se lahko na zdrav način spopade s situacijo. Tudi tu otrok nekako vse situacije doživlja po svoje, velikokrat na način, ki je lahko zanj škodljiv (Bizant 2015, 21–22).

Poleg omenjenih zlorab pa obstajajo zlorabe tudi v smislu telesnih poškodb, odrgnin, zlomov, modric. Gre za fizične zlorabe otrok, ki nastajajo zaradi strogosti staršev, na tak način so otroci kaznovani. Fizične poškodbe otroka niso naključne, starši ga pogosto niso hoteli poškodovati. Vsako kaznovanje otroka, ki ga fizično prizadene, je obravnavano brez izjeme (Miller 2000, 76).

Vse zlorabe otrok, ki nastajajo iz različnih razlogov, so zelo zahteven, kompleksen problem. Ena sama oseba jih ne more rešiti, prav tako ne ustanova. Gre za problem skupnosti, ki se mora na problem tudi odzvati. Družine, ki z zlorabljanjem rešujejo probleme, potrebujejo pomoč celotne družbe in njeno podporo. Pri vsem tem pa bi morali imeti pomembno vlogo tudi sami učitelji, vzgojitelji otroka, kajti ti velikokrat prvi prepoznajo znake zlorabe (Miller 2000, 75).

Razlogi za oddajo otroka v rejništvo so, kot lahko vidimo, zelo različni, imajo različne razsežnosti. A kljub svoji drugačnosti glede na težavnost pa imajo tudi neko skupno točko. Vsi namreč vodijo k temu, da je otrok odvzet iz matične družine. Otrok torej ne glede na težnost vzroka še vedno doživi umaknitev od svojih staršev. Je pa seveda jasno, da je ta umaknitev lahko lažja v primerih, ko so vzroki odpravljljive narave, kar otroku omogoča vrnitev v matično družino. Če tu dodam še nekaj svojih misli glede razlogov za odvzem otroka iz družine, bi se nekako naslonila še na same starše, kajti to sem ugotovila ob raziskovanju rejništva v rejniških družinah. Starši bi se morali namreč zavedati, da jih njihovi otroci potrebujejo, najti motivacijo za premagovanje svojih težav v otrocih samih. Na določen način pa se mi to morda na neki točki zdi tudi dvorezen meč, kajti konec koncev so tudi starši samo ljudje, ki imajo težave, zaradi katerih lahko v življenju zabredejo tako globoko, da ko se tega zavedo, je morda v večini primerov že prepozno. Menim, da ravno tako kot se ne sme metati v isti koš otrok v rejništvu, se ne sme tudi staršev. Spoznala sem veliko takih, ki se resnično trudijo, da bi uredili razmere v družini, nekaj pa je tudi takih, ki za to ne storijo nič.

18 REJNIŠTVO V EVROPSKIH DRŽAVAH

Obstaja kar nekaj mednarodnih dokumentov, ki so ustvarjeni za varovanje pravic otrok. Ustvarjeni so bili, ker je bil otrok kot živo bitje spoznan za osebo, ki se obravnava kot nosilec svojih pravic. S tem spoznanjem se je otrok uveljavil v vsem svojem pomenu, z vsemi svojimi pravicami. Rejništvo je tako nekaj, kar je prisotno tudi drugje po svetu. Države imajo različen pristop, načine izvajanja rejništva. V nadaljevanju sledi nekaj opisanih.

Avstrija ima rejništvo urejeno z zakonom za mlade in družino. Ko urad za mlade in družino ugotovi, da družinsko okolje za otroka ni več primerno, ima nalogo, da otroka odda v rejništvo ali pa v stanovanjsko skupnost. Nameščanje poteka s strinjanjem staršev, v nasprotnem primeru se urad obrne na sodišče. Mlajši otroci od 3 do 4 let so dani v rejništvo, starejši pa v stanovanjske skupnosti. Primanjkuje jim rejniških družin, zato tiste najmlajše oddajo v družine, kajti nekako so v osnovi bolj nujne kot za tiste starejše. V Avstriji je otrok nameščen pri rejnici za obdobje od osmih do desetih tednov, v krizni center, stanovanjsko skupnost pa za obdobje šestih do osmih tednov. V tem času socialno delo, pedagogi, psihologi, starši ter lahko tudi otroci sami (odvisno od starosti) skušajo najti primerno rešitev tako za otroka kot za družino. Če v tem času ne najdejo primerne rešitve, je otrok dan v trajnejše rejništvo ali pa v dom za otroke. Pomoč staršem pa se še vedno nadaljuje. V omenjenem mestu pa so trikrat letno organizirani informacijski večeri, na katerih razlagajo ljudem, ki jih rejništvo zanima, kaj sploh je rejništvo, kako celoten postopek poteka, kako lahko postanejo rejniki (Zechner 2015, 51 –52).

V Avstriji pa obstajata tudi dve obliki rejništva. Dejansko in pogodbeno rejništvo, odnos. Obe obliki sta neodplačani, zato lahko že tu vidimo, da gre za drugačno opredeljevanje rejništva kot pri nas v Sloveniji, kljub temu, da ima isti pomen. Rejniki sami krijejo stroške vzgoje, skrbi ter vzdrževanja otroka. Pogodbeno rejništvo skleneta otrok in rejnik. Rejnik s pogodbo dobi pravice in dolžnosti glede varstva, vzgoje v celotnem pomenu. Takšna pravica se smatra za močnejšo od roditeljske. Da se otrok lahko vrne domov, mora najprej preteči čas, ki je sklenjen v pogodbi, pred tem to ni možno v nobenem primeru. Rejniki pa nimajo upravičenj, ki presegajo potrebe varstva in vzgoje. Upravni organ je tisti, ki izvaja nadzor nad rejništvom. Rejništvo je tu, kot lahko vidimo, predstavljeno, obravnavano kot nekakšen odnos, kar je tudi različno v primerjavi s Slovenijo, v kateri je to definirano drugače.

Italija je država, v kateri se skrb, varstvo ogroženih otrok, opravlja z afilijacijo. Mladoletnik, ki je ogrožen, je v oskrbo s strani posameznika sprejet na lastno iniciativo, lahko pa tudi z državnim skrbstvenim organom. Takšno stanje je omogočeno tri leta, kasneje pa lahko sodišče ustvari afiliacijski odnos. V takem odnosu posameznik, ki skrbi za otroka (afiliant), dobi roditeljsko pravico in s tem vsa upravičenja, bremeni pa ga dolžnost vzdrževanja otroka. Po zakonu je afilijacija razmerje, ki ustvari tesno povezanost med skrbnikom in otrokom. Takšno razmerje lahko prekine samo odločba skrbstvenega sodišča. To velja tudi takrat, ko je otrok polnoleten.

Francija omogoča mladoletnikom, ki nimajo ustreznih pogojev za normalni razvoj (ker so jih zapustili starši ali pa ne morejo izvajati roditeljske pravice), da so dani v varstvo brez intervencije državnega organa za skrbstvo. V takih primerih gre za delegacijo roditeljske pravice. V primeru, da otrok ni sprejet pri zasebnikih, mu država omogoči skrb, varstvo s službo za socialno pomoč otrokom. Takšna skrb s strani službe je v obliki administrativne tutele ter stalne, začasne zaščite. Mladoletnik/otrok je oddan v tujo družino za denarno nadomestilo. Družina pa ne dobi nobenih upravičenj, ki izvirajo iz roditeljske pravice.

Nemčija ima zakonodajo rejništva urejeno tako, da se ta ne spušča v vsebino rejništva, temveč se nanaša samo na sredstva, s katerimi so varovani otroci (s strani države) in njihovi interesi. V tujo družino otroka oddajo starši sami, lahko pa tudi tutorji, skrbniki. Ko se otrok namesti v rejniško družino, so starši še vedno njegovi skrbniki. To jim dopušča možnost vmešavanja v odnose med otrokom in rejencem. Otroka lahko tudi vzamejo iz rejniške družine. To pa lahko določi tudi sodišče v primeru, če je ogrožena otrokova korist. Rejniki pa lahko s strani sodišč dobijo pravico, da določajo otrokovo prebivališče, skrbijo za njegovo zdravje, šolanje. Sodišče lahko to dodeli na zahtevo samih staršev ali pa na zahtevo rejnika, v katero privolijo tudi starši. Če je otrok v rejništvu dalj časa, lahko njegov rejnik odloča o stvareh, ki zahtevajo zaslužek otroka, socialne dajatve. Rejništvo, ki traja dalj časa, tako rejnike v bistvu na določen način preusmeri v delovanje pravih staršev (Filipovič 2006, 28-29).

Kot lahko vidimo, je področje rejništva od države do države nekako drugačno. Ob raziskovanju stanja rejništva v Sloveniji lahko rečem, da ima Slovenija rejništvo v veliki meri urejeno, uzakonjeno, kljub temu, da lahko velikokrat slišimo, da ima še vedno veliko pomanjkljivosti. V Sloveniji je namreč zakonsko urejena pravica do rejništva in tudi sam postopek, izvajanje rejništva. V Sloveniji lahko rečemo, da rejnikov ravno ne primanjkuje,

kajti nanašajoč se na statistične podatke lahko vidimo, da je skupno 722 rejnic in rejnikov, ki imajo dovoljenje za izvajanje rejniške dejavnosti. Število vseh skupnih otrok v rejništvu pa je kar 984, od tega je 238 otrok nameščenih k rejnikom po sorodstvu (MDDSZ 2015). Rejništvo v Avstriji poteka v dveh oblikah, medtem ko jih je v Sloveniji več. V Avstriji pa rejništvo velja za neodplačano delo. Tu pomislim na to, da je to morda tudi eden izmed razlogov, da primanjkuje rejnikov. V Sloveniji rejniki prejemajo rejnino za vsakega otroka. Tu pa ne bi želela mimo tega, da je rejnina velikokrat lahko tudi razlog, da se rejniška dejavnost izkorišča in s tem tudi otroci.

Če še podrobneje predstavim razlike med Avstrijo in Slovenijo, bi se tu naslonila na gospo Ivo Gajšek, ki navaja, da so v Avstriji v primerjavi s Slovenijo bolj izobraženi, usposobljeni rejniki, Slovenija pa ima v primerjavi z Avstrijo več otrok v rejništvu. V Avstriji pa se izvajata tako kratkotrajno kot tudi dolgotrajno rejništvo, kratkotrajnega rejništva Slovenija nima. Dolgotrajno pa v Avstriji velja za otroke do dveh let starosti ter tudi za otroke, ki živijo v rejniških družinah največ dvanajst tednov (Gajšek 2011, 379).

Slovenija se od Italije razlikuje po tem, da rejnika po treh letih oskrbe nekega otroka ne rešijo bremena nadaljnjega vzdrževanja. Nemčija in Slovenija pa se razlikujeta v tem, da Nemčija nima zakonodaje rejništva, ki se posveča tudi vsebini rejništva, ampak samo sredstvom. V Slovenski zakonodaji je v rejništvu poleg sredstev, ki so potrebna, lepo razložena tudi sama vsebina rejništva. Lahko rečem, da je v zakonodaji predstavljena precej izčrpno.

Glede na pridobljene informacije o rejništvu v drugih državah bi lahko rekla, da kljub nekaterim drugačnostim vsaka država deluje v korist otroka, ko je treba zaščititi njegove pravice in njegovo korist. Ravno zaradi tega pa se mi razlike med državami ne zdijo tako pomembne, dokler vsaka, kot že omenjeno, deluje v korist otroka za njegovo dobrobit. Tudi če so načini, postopki drugačni, je namen isti, kar pa je seveda najbolj pomembno. Stanje rejništva v Sloveniji ni tako slabo, treba pa se je zavedati, da je rejništvo zahteven proces in zato tudi samo stanje rejništva, ki velikokrat kliče po izboljšanju, zahteva določen čas ter prave ljudi za kakšne morebitne spremembe.

19 EMPIRIČNI DEL

Kot že na začetku omenjeno bom v empiričnem delu skušala potrditi/zavreči omenjene hipoteze. Če jih še enkrat omenim, se glasijo takole:

H1: Otroci so v rejništvo oddani zaradi različnih razlogov, največkrat pa je to problem alkoholizma, v katerega zapadejo starši.

H2: Rejništvo ima kot zelo pomemben ukrep za pomoč otrokom številne pomanjkljivosti, slabosti.

H3: Proces rejništva je težji za starejšega otroka (najstnika) kot pa za mlajšega.

Da bom v empiričnem delu lahko potrdila/zavrnila hipoteze, mi bo v pomoč že zgoraj predstavljena teorija in tudi sama poročila o praktičnem usposabljanju. Raziskovanje omenjenih hipotez bi nekako navedla tudi kot cilj empiričnega dela.

19.1 CILJI PRAKTIČNEGA USPOSABLJANJA

Praktično usposabljanje sem opravljala na Centru za socialno delo v Postojni. Pri pripravljanju na začetek prakse sem si pripravila okvirno sliko tega, kaj bi me na omenjenem področju zanimalo. Odločila sem se boljše raziskati samo rejništvo, in sicer razloge za oddajo otroka v rejništvo, odnos rejniške družine s socialnim delom in samo biološko družino otroka, videnje, občutenje otrok o samem rejništvu, boljše sem želela spoznati raziskati tudi samo zakonodajo rejništva.

19.2 MOTIVIKA

Motiv za opravljanje prakse v smislu raziskovanja rejništva tiči kot že omenjeno v tem, da vsakdo izmed nas kdaj premišluje o svojem življenju. Povod za raziskovanje rejništva pa so bili tudi različni televizijski prispevki o zapuščenih otrocih ter stanje otrok v kraju, kjer živim, torej v Postojni. Nekako sem skušala izvedeti, kaj rejništvo sploh je, kako deluje in zakaj je še vedno toliko nerešenih primerov otrok. Marsikdo pa se je čudil temu, da sem se osredotočila na rejništvo, na težke vsakdanje zgodbe, ki zadevajo otroke. Priznati moram, da sem v nekem trenutku v svojem življenju potrebovala neko novo izkušnjo, nova spoznanja o sebi, ki sem jih med praktičnim usposabljanjem tudi dobila. Sama pa sem tudi tak človek, da rada opravljam dobra dela in mi tako ni bil problem svoj čas, svojo družbo nameniti otrokom, ki so v rejništvu.

19.3 CENTER ZA SOCIALNO DELO POSTOJNA

Center za socialno delo Postojna deluje z zastavljeno vizijo in poslanstvom. Nanaša se na ustvarjanje blaginje ljudi, zlasti tistih, ki potrebujejo pomoč zaradi različnih socialnih stisk.

S tem jim nekako skušajo pomagati, da ostanejo vključeni v socialni sistem. Center za socialno delo v Postojni tako ustvarja, razvija, izvaja, organizira različne dejavnosti, s katerimi pomagajo posameznikom, družinam in ostalim različnim skupinam ljudi. Prizadevajo si, da bi ljudem lahko omogočili kvalitetno življenje ne glede na socialne težave, da bi pri tem uporabljali strokovne pristope zaposlenih, še nadgrajevali prijaznost in razpoložljivost. To bi lahko razumeli tudi kot njihove vrednote, ki zagovarjajo spoštovanje zasebnosti vsakega posameznika, poštenost, zaupnost. Drugače pa je na omenjenem centru zaposlenih 17 ljudi, ki tkejo, ustvarjajo pomoč posameznikom, družinam na različnih področjih. Tudi sama predstavitev centra za socialno delo se mi zdi pomembna pri empiričnem raziskovanju, kajti tam je moje praktično usposabljanje tudi potekalo in navsezadnje znotraj njega, z njegovo pomočjo poteka tudi sam proces rejništva (Center za Socialno delo Postojna 2015).

19.4 POTEK PRAKTIČNEGA USPOSABLJANJA

S pomočjo socialne delavke Manuele Kontelj Fajdiga sem pripravila načrt prakse. Predstavila sem ji svoje želje in področja, ki bi jih želela bolje spoznati. Odločili sva se, da bom svoje zastavljene cilje, ki bi jih rada dosegla na praksi, spoznavala na dva načina. Prvi način bo ta, da bom prisotna na njenih uradnih urah, ki jih ima z rejniki, dodelila mi je tudi literaturo (zakonodajo ...) in razne spise, ki so mi bili v pomoč pri razumevanju same prakse. Prisotna sem bila tudi na individualnih srečanjih, ki jih socialna delavka opravlja z rejniki. Drugi način praktičnega usposabljanja pa je bil ta, da sem se vključila v rejniško družino sedemnajstletnega dekleta.

19.5 TRAJANJE POTEKA ZBIRANJA PODATKOV

Zbiranje podatkov je bilo del mojega praktičnega usposabljanja. Praktično usposabljanje naj bi obsegalo vsega skupaj 30 ur, lahko pa tudi več po dogovoru. Moje praktično usposabljanje je potekalo od meseca oktobra pa tja do konec decembra. Če sem popolnoma iskrena pa lahko rečem, da nekako poteka še zdaj, kajti dekleta, ki sem jo obravnavala med praktičnim usposabljanjem, je še danes del mojega življenja – še vedno imava stike.

19.6 UDELEŽENCI

Udeleženci, med katerimi sem raziskovala rejništvo, so različni. Prvi udeleženci so bili strokovni delavci Centra za socialno delo v Postojni. Za odobritev samega praktičnega usposabljanja sem morala najprej govoriti s samo direktorico centra, nato pa sem bila

napotena h gospe, ki se ukvarja z rejništvom in je bila mentorica mojega praktičnega usposabljanja. Za opravljanje praktičnega usposabljanja pa sem imela mentorico tudi s strani same fakultete, tako da sem bila za raziskovanje rejništva nekako usmerjena z različnih smeri. Poleg strokovnih delavcev tako na fakulteti kot na Centru za socialno delo pa so bili udeleženci mojega raziskovanja tudi vzgojitelji v stanovanjski skupnosti v Postojni in seveda tudi sami otroci, ki so v rejništvu, njihove matične družine ter tudi rejniške družine. Spoznala sem veliko različnih primerov, ljudi, staršev – tako bioloških kot rejniških. Zaradi tako različnega, številčnega spektra udeležencev sem bila deležna številnih mnenj, razmišljanj o samem rejništvu.

19.7 METODA ZBIRANJA PODATKOV

Za sestavo empiričnega dela v diplomski nalogi sem podatke zbirala na dva načina. Sekundarne podatke (že prej dana, obstoječa literatura) sem zbirala na podlagi tematike diplomskega dela, analizirala sem njihovo vsebino ter jo tudi povzela. Primarne podatke pa sem raziskovala med praktičnim usposabljanjem, in sicer na način opazovanja z udeležbo, s katerim sem opravljala singularno študijo primera. Kot primarne podatke navajam poročila o praktičnem usposabljanju oziroma študijo primera o rejništvu.

19.8 OBRAVNAVANE ZGODBE

Zgodbe o rejništvu, ki sem jih spoznala med praktičnim usposabljanjem, so zelo različne, vsaka nosi svojo težnjo. A kljub temu so si tudi podobne, kajti vse zadevajo otroke in njihovo življenje izven matične, lastne družine.

Prva zgodba, s katero se srečam zadeva sedemnajstletno dekle, ki živi v Postojni. Z dekletom se nekega dne sestaneva in odideva na kavo, kjer malce poklepetava. Sprva opazim malce zadržanosti z njene strani, kar se mi zdi normalno glede na to, da se ne pozna. Po kavi sva odšli še na sprehod in tortico, tako da sva skupaj na prvem srečanju preživeli kar tri ure. Dekle mi je veliko povedalo tudi o svojem življenju. Iz družine je odšla sama oziroma sama je na šoli za pomoč zaprosila socialno delavko. Prihaja iz družine, kjer sta prisotna alkoholizem, droge, nasilje in tudi spolno zlorabljanje. Na neki točki v svojem življenju se je odločila, da takšen način življenja ni dober zanjo in je tako prvi korak naredila kar sama. Živela je z mamo, očetom in z dvema bratoma. Oba brata imata probleme z drogami in alkoholizmom, mama ima tudi težave z alkoholizmom, oče pa jo je spolno zlorabljal. Sprva so jo dodelili eni rejniški družini, ki pa ji s časom ni več

ustrezala in se je potem nastanila v stanovanjski skupnosti v Postojni (skupnost za problematične otroke, otroke brez staršev ...). Kasneje je dobila novo rejniško družino, v kateri je samo ob koncih tedna. Torej njeno življenje zdaj poteka tako, da je med tednom v stanovanjski skupnosti, konce tedna pa preživlja v rejniški družini. Njena rejnica je gospa, ki dela v zdravstvu, že od prej ima svoje otroke, pod okrilje pa je vzela še omenjeno dekle. Skozi pogovor mi zaupa tudi svoje cilje za naprej, in sicer eden izmed teh je ta, da bi rada pomagala mami, da bi lahko s časom skupaj nazaj zaživel. Tu mi pove tudi to, da je od vse njene družine mama še edina, s katero bi si želela še kdaj živeti. Kot eno pomembnih dejstev pri omenjeni zgodbi je to, da trenutna dekletova rejnica rejnino, ki jo prejema za dekle, že od prvega dne shranjuje na dekletov račun. Pomembno dejstvo je zaradi tega, ker nimajo vsi otroci v rejništvu takšne »sreče«, če lahko tako rečem. Izrednega pomena je zanj tudi šola, obiskuje namreč srednjo zdravstveno šolo v Postojni. Tu med vrsticami preberem, da ji šola in knjige pomenijo nekakšno zatočišče pred vsakdanjim, realnim svetom, s katerim se spopada in uteho oziroma pomoč išče v šoli, verjame namreč, da bo lahko s šolanjem spremenila svoje življenje tudi v prihodnosti. Zaupa mi tudi malce svojega strahu, ko bo enkrat polnoletna in ne ve, kaj se bo z njo takrat zgodilo. Ali bo morala stopiti sama v nadaljnji svet ali pa bo mogoče zaživela z mamo, ima pa tudi možnosti, da ostane pri trenutni rejnici. Kljub vsem težavam, ki jih ima, je dekle zelo samozavestno, zanesljivo, ima svoje cilje in je pri njih tudi vztrajna.

Naslednja zgodba, s katero se srečam, je zgodba dečka, ki je izgubil mater in ga je v rejništvo vzela materina sestra. Ima očeta, a ta je po ženini smrti začel novo ljubezensko razmerje, v katerem pa ni bilo prostora za njegovega sina. Pogovor teče v smeri o tem, kako bi lahko sin še navezal kakšen stik z očetom, kajti po vseh letih bi oče zdaj, ko nima več ljubezenskega razmerja, svojega otroka rad nazaj. Socialna delavka in otrokova rejnica prideta do sklepa, da je ta izbira v rokah dečka. Deček je danes star 15 let in se lahko že sam odloči, ali želi še kakšne stike z očetom, rejnica jim ne oporeka.

Tretja zgodba pa se nanaša na družino, ki ima dva otroka v rejništvu, dečka in dekle. Deček je star štiri leta, dekle pa osemnajst. Dekle se je s časom vrnilo nazaj v svojo biološko družino, deček je pa še vedno v rejniški. Prav tako tudi tu izvem, da je v družini problem alkoholizem in spolno zlorabljanje. Dekle, ki se je vrnilo nazaj k biološki družini, danes trpi za agresivnostjo, svojo jezo izraža nad vsemi v njeni bližini. Deček pa je ravno zaradi tega še vedno v rejniški družini, kajti socialna delavka meni, da dokler dekle ne bo spremenilo svojega obnašanja, deček ne more nazaj domov, kajti dekle ima nanj zelo slab

vpliv.

To so bile tri zgodbe, ki sem jih imela možnost spoznati podrobneje, spoznala sem tudi otroke, rejniške družine in matične družine. Želela pa bi poudariti, da je takšnih zgodb o rejništvu veliko, eden od razlogov, s katerim sem se tudi srečala v eni zgodbi je brezposelnost staršev, priča pa sem bila tudi srečanju, na katerem sem izvedela, da je otrok oddan v rejništvo zaradi bolezni staršev. Skozi omenjene zgodbe lahko spoznamo razloge, zaradi katerih otroci ne morejo živeti v matični družini, vidimo lahko tudi tisto začasnost rejniškega procesa, prehajanje iz ene družine v drugo, življenje med dvema svetovoma.

19.9 LASTNA REFLEKSIJA REJNIŠTVA

V času svojega praktičnega usposabljanja sem doživela veliko stvari, tudi nekaj neprijetnih, naučila sem se veliko novega. Možnost opravljanja prakse na socialnem delu na področju rejništva mi je prinesla prve zametke, osnove omenjenega področja. Rejništvo se mi samo po sebi zdi nekakšen izhod v sili, da se lahko poskrbi za otroke, ki imajo težave v družini. Sama se nekako že od samega začetka nagibam bolj k posvojitvi, saj se mi ta zdi bolj dolgoročna. Rejništvo samo se lahko tudi prekine in potem otroci ob svoji polnoletnosti ostanejo sami. Ob vseh teh zgodbah o rejništvu sem se velikokrat vprašala, kako otroci najdejo sami sebe, kako razvijejo tisti občutek pripadnosti, ki je v vsakdanjem življenju tako zelo pomemben? Jim sploh uspe? Srčno upam, da je odgovor pozitiven, kajti drugače zna biti njihovo življenje v rejništvu zelo težko. Ugotovila sem, da samemu rejništvu lahko velik pomen dajo tudi rejniki sami, če se resnično posvetijo otroku in njegovim težavam. Tako mu lahko olajšajo marsikatero težavo.

Naslednja ugotovitev je bila, da je rejništvo resnično zelo težak proces. Otroci se govora o rejništvu, o tem, da bi priznali, da so v rejništvu, izogibajo. Pri nekaterih sem mogoče dobila občutek, da sami sebe obravnavajo kot drugačne, kot tiste, na katere vsi gledajo drugače. To me je precej zmotilo, kajti po mojem mišljenju bi se otroci morali zavedati, da so tudi oni normalni ljudje in da imajo vsi ljudje na svetu težave. Tudi samo delo socialne delavke zahteva veliko odgovornosti, spretnosti in strokovnosti, navsezadnje tudi predanosti, ki jo opazim v zelo veliki meri. Kljub temu, da je rejništvo po mojem mnenju nekakšen izhod v sili, začasna rešitev, me vseeno veseli, da obstaja možnost rejništva in da obstajajo ljudje, ki so ga pripravljene izvajati in tako otrokom pomagati, pa čeprav naj bi to bilo le začasno.

Ob omenjenih zgodbah in moji refleksiji na podlagi spoznavanja le-teh bi iz strokovnega pogleda samo rejništvo označila kot proces, ki zahteva veliko različnih dejavnikov. Skozi zgodbe lahko vidimo, spoznamo razloge, zaradi katerih otroci ne morejo živeti s svojimi starši. Vidimo lahko različne družinske odnose, vezi, navsezadnje tudi naklonjenosti. Spoznavanje različnih zgodb o rejništvu je izrednega pomena, kajti zgodbe so tiste, ki definirajo otroke in »postavljajo« njihovo življenje. Na podlagi le-teh so otroci lahko slišani, prav tako se lahko na podlagi zgodb začnejo ustvarjati različne spremembe. Torej same zgodbe, refleksije, so po mojem mišljenju še eden od dejavnikov, ki lahko bistveno pripomorejo k izboljšanju rejništva. Res je, da zgodbe, ki so predstavljene, ne zajemajo pridiha strokovnosti, to pa je zaradi tega, ker so naravnost pristne, iskrene. Sama menim, da jih lahko kot take ljudje slišijo, začutijo v vsem njihovem pomenu, kajti predstavljajo dejanskost rejništva in ne nekakšno strogo strokovnost, ki je lahko včasih marsikomu težko razumljiva. Želim povedati, da je rejništvo kot nekakšen zahteven proces, ki se dogaja tudi v uradnih ustanovah, navsezadnje del življenja, življenje samo. Le na ta način ga bodo lahko ljudje razumeli, dojeli bistvo pomena samega rejništva in si tako ustvarili realno sliko o pomenu otroka v rejništvu. Menim namreč, da je dandanes ta realnost še nekoliko zamegljena, zaradi česar je rejništvo še velikokrat razumljeno kot nekakšna »tabu« tema.

Če pa v obravnavo zgodb vnesem še malce strokovnosti, bi lahko rekla, da vsaka zgodba prikazuje rejništvo in njegove značilnosti ravno v takšni meri, kot sem jih predstavljala že v samem teoretičnem delu. Vsaka zgodba namreč prikazuje proces rejništva, potrebne dejavnike za njegovo izvajanje. Kar je pa po mojem mišljenju še najbolj potrebno izpostaviti pa je to, da vsaka zgodba med vrsticami nakazuje tudi na pomanjkljivosti v rejništvu. Že ko beremo opisano zgodbo, lahko vidimo, da, ko pridemo enkrat do konca, se vse ustavi. Natančneje ni nekega temeljitega, jasnega nadaljevanja v življenju, v zgodbah otrok, ki so v rejništvu. Poleg pomanjkljivosti vidimo lahko tudi prednosti, recimo v primeru rejnikov sorodnikov, ki sem jih v nalogi že omenila, ter prednosti tudi v predanosti rejnikov, kot je to v primeru obravnavanega dekleta. Tudi same zgodbe so nekaj, kar je treba nenehno analizirati, vnašati strokovnost v njihovo obravnavo, slediti novostim. Tu se mi misli utrnejo tudi v smeri, da bi bilo mogoče izrednega pomena tudi same zgodbe nekako primerjati na mednarodni ravni, kljub temu, da se jih v nekem smislu ne da primerjati. A vse nosijo isti pomen, isto problematizacijo, ki je potrebna velikih popravkov.

19.10 DEKLETOVA REFLEKSIJA O REJNIŠTVU

Dekle mi pove, da se ji rejništvo zdi dobra stvar za otroke, ki ne morejo živeti s svojimi starši. Meni, da je rejništvo vseeno boljša stvar kot pa življenje v stanovanjski skupnosti ali pa v kakem zavodu, kjer si nenehno v okolju z otroki, ki se tudi spopadajo s podobnimi ali drugačnimi težavami. Svojo rejnico ima zelo rada in se v njeni družini počuti zelo sprejeto, najde tudi svoj mir, ki ga potrebuje. Pri rejniški družini živi v hiši, kjer ima tudi svojo sobo in tako tudi svojo zasebnost. Med njima lahko tudi sama opazim nekakšno pristnost, dekle se na trenutke tudi zaveda, da nekam spada, da nekam pripada in da ni popolnoma sama kljub temu, da ne živi pri bioloških starših. Dekle mi zaupa tudi to, da si želi, da bi lahko imela njena rejnica zanj polno rejništvo, če se ne bo mogla vrniti nazaj k svojim staršem.

19.11 MNENJE SOCIALNE DELAVKE IN REJNICE

Rejnica pa mi rejništvo seveda predstavi s svojega pogleda, ki je precej drugačen kot od dekleta, kar je seveda razumljivo. Svoje pripovedovanje začne s tem, da mi pove, da se je med njenim ukvarjanjem z rejništvom velikokrat udeležila rejniških delavnic, srečanj, ki jih prirejajo za rejnike. Tu mi zaupa, da ni navdušena nad rejništvom, v katerem imajo družine pet ali pa šest otrok, kajti zanj je rejništvo zelo pomemben in tudi težak proces. Sprejetje novega otroka v družino ni težko samo za otroka, temveč tudi za rejnika samega. Ona se je odločila za enega otroka, kajti meni, da je lažje pozornost in čas za ukvarjanje z otrokom, ki ima težave, nameniti samo enemu naenkrat, kot pa več otrokom hkrati. Treba je biti namreč zelo pazljiv pri vsakem koraku in pri delu z otrokom, ki pride v rejništvo. Pravi namreč, da je težko navezati tisto pravo materinsko vez z otrokom, ki je po njenem mnenju ne naveže nihče. Glede na njene besede je treba iskati nekakšen približek tiste materinske vezi, čeprav je med rejnico in otrokom kljub temu, da se lahko zdi še zelo močna, hkrati tudi zelo tanka. Mama je namreč samo ena in je nenadomestljiva. Sama vedno skuša otroku, ki ga ima v rejništvu, ohraniti stik, spomin na svoje starše, sebe pa predstavi kot nekakšnega prijatelja (po njenih besedah tudi » babico«), ki mu otrok lahko zaupa, se mu odpre. Vedno skuša doseči oziroma pri otroku vzbuditi zavedanje tega, da je sama samo človek, ki mu želi dobro in ki mu skuša pomagati. Torej njena želja po rejništvu izhaja iz tega, ker rada pomaga in ker so vsi otroci s takšnimi težavami po njenih besedah reveži.

Vse otroke, ki jih je imela do sedaj v rejništvu, je imela zaradi tega, ker rada pomaga. Njej denar, ki ga dobivajo za rejence, ne pomeni nič. Temu denarju se je odpovedala in ga

skrbno hrani za dekleta. Tu mi še omeni, da je veliko tudi takih ljudi, ki rejništvo izkoriščajo samo zaradi denarja, ki ga dobivajo, ker imajo otroke v rejništvu.

Izredno zanimiva pa mi je bila tudi njena pripoved, na določen način mogoče tudi malce obsodba glede bioloških staršev. Povedala mi je namreč to, da si vsi otroci zaslužijo pomoč, ne pa vsi starši. Sama bi namreč rada pomagala tistim staršem, ki oddajo otroka v rejništvo zaradi finančne stiske, bolezni, brezposelnosti, medtem ko pa staršem, ki imajo težave z alkoholizmom, drogami pa ne bi pomagala. Tem bi v bistvu otroke odvzela tudi za vedno. Pove mi tudi, da se starši, ki imajo težave z alkoholizmom in drogami očitno ne zavedajo, kakšen zaklad so otroci in kako vsi otroci potrebujejo svoje prave starše. Njena misel ob tem je, da je vsak otrok raje lačen doma pri starših, kot pa v okolju, ki ni tisto njegovo pravo. Glede dekleta, ki je trenutno pri njej v rejništvu pa pove še to, da upa, da ji bomo lahko vsi skupaj pomagali po najboljših močeh, da bi vsi uspeli v tem odnosu z njo. Tu naj še omenim, da je moje družbe z dekletom zelo vesela in me hkrati prosila, da bi želela, da imamo odkrit odnos, da je obveščena o vsem, kajti noče, da bi prihajalo do nasprotja informacij, ki bi jih dekleta prejemale. Tudi sama ji tu zaupam, da jo popolnoma razumem in ji obljubim, da bom z dekletom ohranila stike tudi po končani praksi, kajti dekleta mi je resnično zlezlo pod kožo, me navdušilo in me tudi samo sprejelo. Resnično je potrebovala nekoga v svojem življenju.

Tudi pri sami refleksiji s strani rejnice bi lahko rekla, da je opažena velika mera strokovnosti. Rejnica namreč deluje zelo strokovno, kaže svojo odgovornost, vidim lahko, da rejništvo in celoten proces jemlje zelo resno. Stremi k cilju z mero strokovnosti in navsezadnje tudi zahtevnosti.

Socialna delavka pa mi zopet poda nov vpogled v samo rejništvo, ki je na določen način drugačen kot dekletov in kot od rejnice. Na trenutke se mi je mogoče zdelo, da v njenem pogledu na rejništvo opazim samo strokovnost, uradnost brez vpletanja čustev. Tudi sama mi je omenila, da so čustva lahko zelo moteč faktor pri opravljanju takšnega dela. Kar se pa samega rejništva tiče, mi je povedala naslednje. Sama meni, da bi morala država najti nekakšno vmesno postajo med rejništvom in samostojnim vsakdanjim življenjem, kajti prehod iz rejništva v samostojno življenje otroka je zopet zelo težak proces, v katerem lahko otrok podleže vzorcem od staršev, če nima pri tem ustrezne pomoči. To se nanaša na otroke, katerih starši ne premagajo svojih težav in so otroci pri svoji polnoletnosti prisiljeni zaživeti sami. Rejništvo je po njenem mnenju tudi nekakšen težak proces, se pa od primera

do primera razlikuje. Glede na dolgoletne izkušnje pove tudi, da se v večini primerov starši ne popravijo, ne premagajo svojih težav in tako večina otrok ostane brez njih. Nimajo pa vsi otroci tudi sreče, da bi lahko nadaljevali življenje v rejniški družini. Po njenem mnenju je največji problem, s katerim se otroci v rejništvu srečujejo, čustveno pomanjkanje. Zato razlikuje med otroki, ki živijo recimo v zavodu (otroci z vedenjskimi težavami, ampak tudi v rejništvu), kajti ti so vsak vikend doma v krogu družine, tisti, ki pa živijo recimo v stanovanjski skupnosti ali pa v polnem rejništvu, pa nimajo takega stika s starši. Sama skuša z otroki vedno navezati dober stik, tudi sam center se zelo potrudi pri tem, trudijo pa se iskati dodatne poti za še boljšo pomoč biološkim staršem, da bi ti lahko premagali svoje težave, popravili razmere doma. Tako nenehno težijo k ustvarjanju pogojev, da se otrok lahko vrne v svojo družino. Poudari tudi, da naredijo vse, kar je v njihovi moči, ampak da brez sodelovanja staršev zelo težko dosežejo, da bi se razmere uredile. Tudi sama sem bila priča, koliko vseh teh staršev redno obiskuje socialno delavko, hodi k njej na pogovore, po nasvete. Skupaj z njo iščejo skupne rešitve, da bi lahko najprej pomagali sebi, da bodo lahko nato še otrokom, kajti že s tem, ko starši pomagajo sebi, na določen način že pomagajo otroku.

Sama ima še danes stike z otroki, ki so odšli iz rejništva v samostojno življenje. Pove, da so nekateri med njimi izbrali pot zmagovalcev in imajo danes urejeno življenje, večina pa je takih, ki se še vedno iščejo, živijo po vzorcih staršev. Vsi ti pa se velikokrat še oglasijo pri njej, prosijo za kako pomoč, nasvet. Tu mi je omenila tudi to, da je na nekakšen način pri tem prehodu v samostojno življenje otrok moč opaziti tudi same razlike med spoloma. Dekleta namreč prevzemajo vzorce matere, oziroma iščejo tisto zavetje, varnost, ki jo ženske tako zelo potrebujemo. Zaradi tega se večina deklet zelo hitro ustali z moškimi, imajo streho nad glavo, dobijo otroke in šele potem vidijo, da mogoče pa niso ravnale prav, kajti večina takih ima kasneje velike težave. Fantje pa so drugačni od deklet, še vedno ohranjajo svojo svobodo, končajo kakšno poklicno šolo, nekateri izmed njih zapadejo tudi v težave. Med svojim pripovedovanjem velikokrat poudari misel, da je vsak od nas vodja, ustvarjalec svojega življenja. To skuša velikokrat dopovedati tudi vsem otrokom, ko dopolnijo osemnajst let in jih vedno znova bodri k temu, da se usmerijo na pot zmagovalca, čeprav je ta na začetku vedno zelo težka, a se kasneje obrestuje. Kljub temu, da rejništvo spodbuja in se ji zdi začasno dobra rešitev za otroke, ki morajo oditi od svojih staršev, se še vedno bolj nagiba k temu, da je treba najprej storiti vse, kar se da, da bi se razmere v družini popravile.

19.12 SOCIOLOGIJA IN SOCIALNO DELO

V empirični del bi rada dodala še razmišljanje, ugotovitev, ki se nanaša na delo sociologa na področju socialnega dela. Kljub na prvi pogled različnima pojmom pa imata vendarle tudi nekaj skupnega. Sama sem o tem razmišljala že pred začetkom praktičnega usposabljanja, kajti nisem vedela, kako se lahko sociološko usmerjen človek znajde v okolju socialnih delavcev. Tako sociolog kot socialni delavec se v bistvu ukvarjata z družbo, z ljudmi, pa čeprav je to lahko v obeh primerih različno usmerjeno. Tako sociolog kot socialni delavec morata nenehno analizirati, spremljati dogajanja, slediti novostim, da lahko svoje delo opravljata kar se da najbolje. Med praktičnim usposabljanjem in navsezadnje tudi med pisanjem diplome pa sem ugotovila, da je na nekaterih točkah potrebna mera sociologa v socialnem delu in prav tako obratno.

19.13 UGOTOVITVE PRAKTIČNEGA USPOSABLJANJA

Ugotovitve praktičnega usposabljanja so zelo različne ter tudi obsežne. Ugotovila sem izredno strokovnost pri delu same socialne delavke (ter potek njenega dela nasploh) in vseh omenjenih vzgojiteljev ter tudi same rejnice. Center za socialno delo redno izvaja individualne sestanke, sestavlja individualne načrte v zvezi z obravnavo otrok. Vsi udeleženci v procesu rejništva so izredno pripravljene pomagati za dobrobit posameznega otroka. Ugotovim tudi, da so tako socialna delavka kot rejniška družina v stikih tudi s samo šolo otroka, imajo vpogled tudi na to, kar se mi zdi zelo pomembno. Otrok se namreč tudi skozi šolanje razvija. Ugotavljam pa različnost razlogov, zakaj so otroci oddani v rejništvo. Srečam se z razlogom alkoholizma, nasilja, drog, brezposelnosti staršev, spolnega zlorabljanja, bolezni staršev, smrti staršev. Kar se tiče samih razlogov za oddajo otrok v rejništvo lahko povem, da je teh ogromno, ljudje se bojujejo z različnimi stiskami in nekako skušajo iskati tiste prave poti za otroke. Razlogi so si različni od primera do primera, prav tako je samo rejništvo drugačno glede na otroke, stanje družine, sam potek procesov, ko se rejništvo začne. Kljub različnim razlogom, zgodbam, razmišljanjem pa ima rejništvo v vsakem primeru eno skupno točko, in sicer to, da se otroci odvzamejo biološkemu staršem in začnejo v rejništvu živeti življenje, ki prinaša veliko novosti, zmedenosti, bolečine, nezaupljivosti, strahu, dvomov, jeze. Vse napisano sem ugotovila med opazovanjem ljudi, ki prihajajo v Center za socialno delo na individualne sestanke. Na nekaterih točkah opazim tudi, da je velikokrat rejniška družina bolj pripravljena pomagati, več storiti za otroka kot pa lastna družina. Ugotovim tudi izredno pomembnost

stanovanjske skupnosti za otroke, ki so v rejništvu. Zdelo se mi je pomembno omeniti samo skupnost, kajti menim, da je za dobro raziskavo rejništva treba poznati vse dejavnike, ki sodelujejo pri samem procesu. Vsak dejavnik nosi svojo težo pomembnosti in vsak skuša otrokom čim bolj pomagati.

Najbolj zanimivo dejstvo, ki sem ga ugotovila med praktičnim usposabljanjem pa je to, da so otrokovi rejniki lahko tudi njegovi sorodniki. To sem poudarila že v teoretičnem delu in je to za otroka res lahko koristno. Poleg tega sem ugotovila tudi pomen same rejniške pogodbe, aneksa k rejniški pogodbi, pomen samih spisov o rejništvu oziroma situaciji posameznega otroka. Spoznala sem tudi pomen individualne projektne skupine (IPS), zakonodajo rejništva. Ugotovila sem, da je rejništvo zelo obsežen, zahteven proces z različnimi postopki.

Tudi samo delo socialne delavke zahteva veliko odgovornosti, spretnosti in strokovnosti, navsezadnje tudi predanosti, ki jo opazim v zelo veliki meri. Kljub temu, da je rejništvo po mojem mnenju nekakšen izhod v sili, začasna rešitev, pa me vseeno veseli, da obstaja možnost rejništva in da obstajajo ljudje, ki so ga pripravljene izvajati in tako otrokom pomagati. Ugotovila sem tudi razmišljanja, poglede o rejništvu s strani dekleta, socialne delavke ter s strani same rejnice. Navsezadnje pa sem ugotovila tudi svojo lastno refleksijo o obravnavani tematiki. Tu ugotovim tudi, da je možnih več razlag rejništva, več zornih kotov mnenj glede rejništva, ki pa se na koncu vseeno najdejo na neki skupni točki, in sicer pri tem, da so otroci odvzeti biološkimi staršem.

Poleg vseh omenjenih stvari v povezavi z rejništvom pa bi rada kot ugotovitev izpostavila tudi svoje lastne kompetence, ki sem jih med praktičnim usposabljanjem razvila, nadgradila in tako lahko še bolj produktivno opravljala praktično delo. Ob opravljanju prakse na ta način pa sem se še posebej zavedala pomena lastnih kompetenc, kajti, ko se človek ukvarja z življenjskimi stvarmi, z zgodbami polnih žalosti in solz, šele takrat se človek zave pomena lastnih kompetenc in razvoja, pomembnosti le teh. Sama menim namreč, da so le te izrednega pomena v obravnavanju rejništva.

Ob vsem napisanem pa tudi ugotavljam, da sem dosegla prej omenjene zastavljene cilje praktičnega usposabljanja. Raziskala sem namreč rejništvo, razloge za oddajo otrok, spoznala odnos rejniške družine s socialnim delom in tudi z biološko, matično družino otroka. Občutila sem pomen rejništva s strani otrok, rejnikov in socialne delavke, dobila vpogled v zakonodajo, izpolnila svoje kompetence ter dobila izkušnje z delom z otroki.

S svojim praktičnim usposabljanjem sem izredno zadovoljna, saj je preseglo moja pričakovanja. Naučila sem se tudi poročanja in artikuliranja svojih misli in spoznanj. Menim pa tudi, da sem bila dekletu ves ta čas v oporo, pomoč, kar mi tudi sama velikokrat pove.

19.14 ALTERNATIVE REJNIŠKEMU SISTEMU

V predstavitvi empiričnega dela pa bi rada izrazila še mnenje v smislu ukrepov oziroma nekako bi želela podati alternative rejniškemu sistemu. Menim, da sem rejništvo skozi praktično usposabljanje in pisanje naloge dodobra spoznala oziroma spoznala dovolj, da lahko vidim tiste ključne pomanjkljivosti v sistemu rejništva.

Kot prvo alternativo rejniškemu sistemu za še boljšo obravnavo otrok, za še večjo korist in za še večjo skrb za otroke, dokler so ti v rejništvu, bi izpostavila pomanjkanje otroškega, mladostniškega psihiatra. Ta bi namreč bil v sistemu rejništva zelo potreben, kajti menim, da vsi ti otroci potrebujejo strokovno pomoč pri razumevanju svojega življenja in dogodkov, zaradi katerih so morali stran od lastnih staršev. Tako bi se otrokom pomagale premagati različne travme, počistilo bi se veliko slabih vzorcev, prepričanj. Na ta način pa bi otroci tudi lažje razumeli samo situacijo in ustvarjali svoje življenje.

Kot drugo alternativo bi izpostavila problem prenehanja rejništva, kajti ob njegovem prenehanju se nekako vse zaključí, za otroke ni poskrbljeno. Obstoječi problem glede tega, da ni poskrbljeno za otroke ob prenehanju rejništva, je danes nekaj, kar je kljub velikim poskusom za razrešitev še vedno nerešen. Ob raziskovanju rejništva na praktičnem usposabljanju sem se tudi sama že velikokrat vprašala, kdo je odgovoren za pomanjkljivosti v rejništvu, je to socialno delo, država ali oboji? Verjetno bi marsikdo odgovoril, da oboji, a v mojem primeru bi lahko sama rekla, da je država. Država je namreč tista, ki sprejme ali pa zavrne predloge zakonov ter predloge alternativ. Socialno delo tako pride do neke točke, kjer ne more več naprej, ima zvezane roke, mu zakonodaja ne ponuja možnosti za nadaljnje rešitve. Rejništvo preneha ob polnoletnosti, takrat je vsak posameznik nekako obravnavan drugače. Otroci iz rejništva so kljub polnoletnosti drugačni od tistih, ki niso iz rejništva. S seboj nosijo namreč nekakšno praznino, bolečino, psihično so tudi v svoji notranjosti precej ranjeni. Da vse to omenjam, je zaradi tega, ker menim, da bi država že morala urediti ta problem, ki nastane ob prenehanju rejništva. Za razrešitev problema ob prenehanju rejništva menim, da bi država morala za otroke, ki odidejo iz rejništva, poskrbeti tudi na način, da bi jim tudi v samostojnem življenju

pomagala. Otroci ob prenehanju rejništva ostanejo sami, poslani so v samostojno življenje. Zato bi se morali urediti stanovanjski centri, ki bi bili namenjeni za bivanje otrok. S tem bi jim država rešila problem strehe nad glavo, ki bi jim deloma financirala sama, deloma bi si jo morali sami – to bi jih tudi pripeljalo do tega, da bi si morali poiskati delo, se navaditi na samostojno preživljanje. Prav tako bi se moralo zakonsko urediti, da otrokom, ki so živeli v rejništvu in se niso mogli vrniti nazaj v biološko družino, pripada tudi nekakšna finančna pomoč. Res je, da rejniška družina prejema rejnino za otroka, nekateri rejniki jo shranjujejo za otroke že med rejništvom, nekateri pa jo porabljajo za preskrbo rejencev. Finančna pomoč tem otrokom bi nudila vsaj finančno varnost pri odhodu v samostojno življenje, tako bi si lažje uredili življenje. Kot še ena izmed možnih rešitev je ta, da bi država lahko uredila tudi, da se otroci iz rejništva izobražujejo ceneje (znižajo jim ceno recimo za študentski dom, pomagajo jim pri nakupu računalnikov).

Če sem tu zopet omenila rejnino, bi rada omenila še to, da bi se moralo veliko več delati tudi na tem, da bi se v samem rejništvu preprečevale zlorabe – tako fizične kot denarne. Veliko je namreč primerov, ki nakazujejo, da so otroci sprejeti v rejniško družino samo zaradi finančne koristi, ki jo ima le-ta od otroka. Spolne, fizične zlorabe so tudi nekaj, kar je v rejništvu prisotno. Oba omenjena problema se mi zdita povezana, kajti oba naslavljata samo rejniško družino. Menim, da bi se morali tudi kriteriji za pridobitev dovoljenja za izvajanje rejniške dejavnosti zaostri oziroma biti bolj pod nadzorom, prav tako pa bi se morala bolj podrobno opravljati usposabljanje in nadzor nad rejniki, navsezadnje tudi nad njihovimi partnerji.

Med praktičnim usposabljanjem pa sem opazila tudi to, da samo socialno delo nekako premalo naredi, da bi se razmere v biološki družini uredile. To sem lahko opazila v primeru zgoraj omenjene zgodbe dekleta, kajti s socialno delavko sem se udeležila sestanka, ki je potekal v stanovanjski skupnosti. Prisotna sta bila dva vzgojitelja iz tamkajšnje skupnosti, njena biološka mati in njena rejnica. Predstavili so program, ki so si ga načrtali v preteklem letu in naredili analizo o doseženih ciljih, napredkih vse do sedaj. Na sestanku sklenejo, da dekleta do nadaljnjega nadaljuje življenje tako kot do sedaj, kajti mama še ni premagala svojih težav. O težavah matere je bilo tudi veliko govora, a je bil ta bolj splošen, s številnimi napotki ustreznih ljudi, ki bi ji lahko pomagali. Zavedam se, da ljudje opravljajo svoje delo, a včasih ljudje s takšnimi težavami, kot je mama dekleta, potrebujejo oporo, večjo pomoč že pri prvem koraku. Celoten sistem rejništva bi nekako moral dobiti še novejšo razsežnost, bolj bi moral biti razširjen v smislu, da se urejajo razmere v matični

družini. Bi to potemtakem pomenilo, da bi bilo treba spremeniti tudi potek, način dela samih centrov za socialno delo? Trenutno na to vprašanje ne poznam odgovora, a sem skoraj prepričana, da bi se tudi tu uvedle novosti, kajti kot že omenjeno je center za socialno delo zelo pomemben v procesu rejništva. Treba je torej storiti vse, da bi se otroci lahko vrnili nazaj v domače okolje, tja, kamor spadajo. Starši bi se morali zavedati, da jih njihovi otroci potrebujejo, najti motivacijo za premagovanje svojih težav v otrocih samih. Na določen način pa se mi to morda na neki točki zdi tudi dvorezen meč, kajti konec koncev so tudi starši samo ljudje, ki imajo težave, zaradi katerih lahko v življenju zabredejo tako globoko, da ko se tega zavedo, je morda v večini primerov že prepozno. Menim, da ravno tako kot se v rejništvu ne sme metati v isti koš otrok, se ne sme tudi staršev. Zapisane in podobne besede bi bile po mojem mnenju zelo pomembne tudi za starše same, da so kljub svojim težavam razumljeni in da niso sami. Menim, da je tudi same starše treba spomniti na njihov pomen v življenju otrok. A tu se je treba zavedati tudi tega, da je »teorija« nekaj drugega pa realna izpeljava v praksi.

Kot še eno alternativo rejniškemu sistemu pa bi omenila še ureditev dolgotrajnosti rejništva. Med nalogo smo lahko videli, da je rejništvo že po zakonu začasen proces. Velikokrat pa se zgodi, da otrok ostane v rejništvu dolgotrajno. Razrešitev te dolgotrajnosti je izrednega pomena, kajti glede na dolgotrajna rejništva potem sam proces ni začasen ukrep. Verjetno morajo obstajati tudi kakšni razlogi za dolgotrajno rejništvo, razrešitev letih pa bi verjetno lahko pripomogla k izboljšanju samega rejniškega sistema.

20 SKLEPNE UGOTOVITVE

Naj v zaključku povem, da sem imela med pisanjem naloge kar nekaj problemov z orientacijo, vodenjem skozi nalogo. Rejništvo je namreč res precej širok pojem, zato je bila izbira tistih po mojem mišljenju pomembnih točk v samem rejništvu malce težka, kajti vse se med seboj dopolnjujejo. A menim, da so omenjene točke ravno pravšnje za razumevanje pojma rejništva, kajti vse imajo na koncu tudi pomen, ko se posameznik odpravi v samostojno življenje. O pomembnosti rejništva v zaključku ne bom več pisala, kajti menim, da sem to že velikokrat omenila. Kot pomembnost v zaključku bi rada poudarila dejstvo, da se ljudje velikokrat ne zavedamo tega, kar imamo, kajti priznati moram, da mi je srečanje z rejništvom popolnoma spremenilo življenje. Zgodb o rejništvu je veliko, vsaka pa se na koncu sreča z večinoma istim zaključkom. Sama se zavedam, da sistema rejništva ne bom mogla rešiti kljub temu, da sem še vedno dejavna v druženju z otroki, ki

sem jih spoznala na praktičnem usposabljanju in kljub temu, da razmišljam o nadaljevanju študija na fakulteti za socialno delo. Upam pa, da bo nekoč prišel dan, ko bodo imeli naši »veliki« ljudi v državi čas še za bolj pomembne stvari kot za te, s katerimi se ukvarjajo zdaj in se bo mogoče tako zgodil tudi kakšen premik v sistemu rejništva, kajti menim, da če država že izvaja možnost rejniške dejavnosti, da bi za to moralo biti poskrbljeno v celoti, brez pomanjkljivosti, navsezadnje so vprašanje življenja mnogih otrok. Tako širok pojem, kot je rejništvo, je namreč težko reševati samo na nekem delu, na neki točki, na nekem poglavju, kajti celotno zaznamuje otroka in njegovo nadaljnje življenje.

V sklepnih ugotovitvah pa bi rada pozornost namenila tudi že na začetku omenjenim hipotezam. Na podlagi že obstoječe literature ugotavljam izredno pomembnost družine v življenju vsakega otroka, za katerega predstavlja življenje nasploh, ter tudi svet. Družina je namreč kraj, kjer se oblikuje otrokova osebnost, otrok pa je s strani svoje družine tudi definiran, družina ga nekako določa. Prvi stik, ki ga otrok doživi/splete na tem svetu, je s svojo lastno družino. To ima lahko zelo velik vpliv na osebnost, njegov razvoj. Družina sodeluje, ustvarja, razvija otrokovo socializacijo, ki je, kot nam je uspelo videti v teoretičnem delu ter tudi v empiričnem, izrednega pomena za normalno funkcioniranje, razvijanje vsakega otroka.

Na podlagi obeh delov, tako teoretičnega (poglavje o družini) kot tudi empiričnega pa sem uspela ugotoviti tudi, da družina ni vedno tisto, kar otroku nudi veselje. Lahko mu življenje tudi greni, ga omejuje pri razvoju, ga postopoma uničuje. V primerih, ko družina ni primerna za otroka zaradi takšnih in drugačnih razlogov, je otrok odvezet iz družine. Takšne neprimerne družine so največji problem pri tistih najmlajših otrocih. Za razloge, da otrok odide iz družine, tako ugotavljam različne zasvojenosti (alkoholizem, droge), ki so tudi najbolj pogost razlog, da mora otrok iz matične družine. Poleg tega je tu še nezmožnost skrbeti za otroka zaradi bolezni, lahko pride do smrti obeh staršev, ogroženega socialnega položaja družine. Sama pa sem se med praktičnim usposabljanjem seznanila z istimi razlogi za oddajo otroka v rejništvo. Z navedenimi dejstvi prvo hipotezo potrjujem. Alkohol je namreč tisti, ki v večini primerov uničuje družine in otroke »pošilja« v rejništvo.

V nalogi smo lahko spoznali tudi prednosti in slabosti rejništva. Ugotavljam, da je tako enih kot drugih precej, za raziskovanje svoje hipoteze pa se osredotočam samo na slabosti, kajti te se mi zdijo ključnega pomena v tako pomembnem procesu, kot je rejništvo. Med

praktičnim usposabljanjem sem opazila, da imajo otroci premalo stikov z biološkimi starši, veliko je tudi takih, ki so premeščeni iz ene družine v drugo, nekateri živijo v stanovanjskih skupnostih in koristijo samo vikend rejništvo (tako kot dekleta iz študije primera). Informirali so me tudi o tem, da se lahko rejniki s časom pokažejo tudi kot neprimerni. Po mojem mišljenju pa je ena hujših pomanjkljivosti rejništva, s katero sem se srečala, ta, da otroci po prenehanju rejništva ostanejo sami (seveda v primerih, ko posvojitev ni več možna), saj zakonsko nimajo urejenega področja življenja. Na podlagi nanizanih dejstev o slabostih rejništva v teoriji in ugotovitvah iz praktičnega usposabljanja, ter nanašajoč se na komentar mentorice praktičnega usposabljanja, lahko tudi drugo hipotezo potrdim. Tudi ona sama namreč meni, da bi morala država najti nekakšno vmesno postajo med rejništvom in samostojnim vsakdanjim življenjem, kajti prehod iz rejništva v samostojno življenje otroka je zopet zelo težak proces, v katerem lahko otrok podleže vzorcem od staršev, če nima pri tem ustrezne pomoči. To se nanaša na otroke, katerih starši ne premagajo svojih težav in so ti pri svoji polnoletnosti prisiljeni zaživeti sami.

Če se ozrem še na hipotezo, ki navaja, da je rejništvo težje za starejšega otroka (najstnika) kot pa za mlajšega lahko povem, da se z dano hipotezo strinjam in jo že na samem začetku razlage potrjujem. Skozi nalogo smo lahko videli pomen rejništva za otroka v različnih razvojnih obdobjih, v katerih se otrok razvija, dozoreva ter tudi pomen rejništva za otroka skozi raziskovanje na praktičnem usposabljanju. Lahko smo videli, da je otrok v najstniških letih precej bolj razumen, zna bolj razmišljati kot mlajši otrok in zato že nekako bolj razume, kaj se dogaja. Zaradi tega je lahko tudi bolj problematičen, težje je z njim shajati, lahko postane tudi upornik. Zavedati se namreč začne svojega položaja in kot že omenjeno, mu na dan privrejo različna čustva, ki so večinoma bolj negativna. Lahko bi celo rekla, da je otrok najstnik nekako težja naloga tudi za samega rejnika, kajti težje se je ukvarjati, skušati pomagati, popraviti napake pri otroku, ki je v neustreznem okolju živel kar nekaj časa in bil v drugo družino oddan v letih, ko najbolj potrebuje svoje prave starše.

Treba pa je omeniti še dejstvo, da je rejniški sistem glede na omenjeno zgodovino rejništva v teoretičnem delu vse do danes zelo napredoval. Nekako se zaveda izredne pomembnosti samih otrok, a za kakšne korenite spremembe, napredke bi morala sama država imeti več poslušnosti. Naj tu omenim, da se vidna sprememba, zavedanje pomembnosti otroka kaže že v tem, da se je prvotni izraz »rejenec« odstranil iz zakona in se ne uporablja več za označbo otrok, ki so v rejništvu. Tudi to smo lahko spoznali v teoretičnem delu, nakazuje pa na to, da se je v procesu rejništva začelo uporabljati bolj primerno, spoštljivo izrazoslovje. Tudi

to je pomembna sprememba v procesu razvoja otrok, otroci se nekako z odvzemom tega izraza počutijo bolj enakovredni z ostalimi otroci. Za nadgrajevanje rejništva pa je izrednega pomena tudi stalna primerjava s tujimi praksami, kajti ta lahko poda realno sliko, kje so trenutno stvari z rejništvom, kako stojijo, kaj se da še urediti.

Omenila bi še to, da bodo za spremembe v rejništvu potrebni ukrepi tako na individualni kot na družbeni ravni. Svoje mnenje glede tega sem že izrazila, dodala bi še to, da je tudi družba tista, posledično država, ki lahko stori korenite spremembe v procesu rejništva. Vsak izmed nas pa lahko k lažjemu sprejemanju rejništva ovrže predsodke o rejništvu oziroma otrocih, ki v njem bivajo. Menim, da bi morali vsi starši svoje otroke o tem podučiti, jim razložiti, da so vsi otroci enaki, da jih drugačne družinske razmere ne bi smele ločevati od ostalih otrok ter prikazovati kot manjvredne.

V samem zaključnem delu pa bi izpostavila še tako imenovane metodološke prednosti in slabosti predstavljene študije primera. Kot eno izmed prednosti bi izpostavila sam način praktičnega usposabljanja. Menim namreč, da mi je ta v veliki meri pripomogel k poglobljeni raziskavi študije primera, saj je to potekalo kot že omenjeno z opazovanjem z udeležbo. Do podatkov sem torej dostopala neposredno, z lastnim odkrivanjem, razmišljanjem ter pod strokovnim vodstvom mentorice praktičnega usposabljanja. Tako sem lahko na lastne oči videla, občutila pomen rejništva, kajti neposreden stik z vsemi vpletenimi v rejništvo mi je to omogočil. S takšnim načinom dela menim, da lahko vsak zelo podrobno razišče študijo, ki jo želi obravnavati. Ravno zaradi tega pa bi to izpostavila kot eno izmed prednosti. Glede na »občutljivo«, neprijetno tematiko, ki sem jo obravnavala v študiji primera, pa kot prednost vidim tudi izredno pripravljenost sodelovanja vseh vpletenih, njihovo odprtost, vključno z dekletom, ki je v rejništvu, biološko mamo ter rejnico. Srečanje s številnimi ljudmi, ki so del takšnega procesa, ponuja dober vpogled, dobro ustvarjanje mnenja. Kajti le na ta način lahko posameznik dobi celovit vpogled v posamezni primer in tako ustvarja tudi svojo lastno refleksijo. Pripravljenost sodelovanja s strani dekleta je tudi nekakšna prednost, saj menim, da bi bila v primeru obravnave npr. dečka situacija najverjetneje drugačna. Sodelovanje biološke matere pa je lahko tudi prednost, kajti za razumevanje same situacije, samega rejništva je izredno pomembno poznavanje stanja v matični družini. Poleg tega pa je prednost študije primera tudi celovitost, vsestranskost, izpeljana je iz različnih zgodb, razmišljanj.

Kot pomanjkljivost bi mogoče izpostavila pomanjkanje še kakšne obravnave rejniškega

primera, tudi takšnega, v katerem prihaja do zlorab otrok v rejništvu, kajti danes smo lahko priča tudi takšnim stvarem. Na ta način bi lahko opozorili na kršenje pravic, ki jih imajo rejniški starši in tako imeli takšne zlorabe in dogajanje teh konstantno pod nadzorom, kar bi pripomoglo k temu, da bi se skušal te tudi preprečevati. Pomanjkljivost vidim še v tem, da se premalo raziskuje področje rejništva oziroma premalo se ustvarjajo študije primerov izven centrov za socialno delo, kajti te so lahko dober vpogled v stanje rejništva in navsezadnje tudi dobra inspiracija za ustvarjanje novih razsežnosti, iskanje rešitev. Za še bolj razsežno, podrobno videno stanje rejništva bi lahko v študiji primera recimo opravila tudi intervjuje, ankete z ostalimi ljudmi in tako pridobila različna mnenja, poglede, kajti menim, da če želimo rejništvo obravnavati tako na individualni kot družbeni ravni, moramo upoštevati vse dejavnike, ki so za to potrebni. Za pomanjkljivost bi navedla še zastavljenost študije primera malce preširoko oziroma osnovno. Skušala sem namreč raziskati tiste osnove zadeve v rejništvu in zaradi tega tudi sama študija zajema veliko podatkov in ni osredotočena samo na eno vejo v rejništvu.

Pomanjkljivost študij primera pa bi lahko bila tudi dostopnost na spletu že prej opravljenih študij, kar lahko privede do številnih interpretacij. Prav tako pa tudi sam časovni okvir, kajti menim, da mora biti ta dovolj široko zastavljen, da je študija primera lahko ustrezno zasnovana. Če ocenim časovni okvir svoje študije primera, bi lahko trdila, da je glede na zastavljeno raziskovanje ustrezen, za kakršno koli raziskovanje drugega področja rejništva pa bi ta moral biti po mojem mišljenju daljši, čeprav je ne glede na časovni okvir pomembna tudi sama kakovost pridobivanja ter kakovost pridobljenih podatkov.

Čustvenost pa je tisti dejavnik, ki bi ga lahko opredelila kot prednost in prav tako tudi kot pomanjkljivost. Rejništvo spada med težje obravnavane tematike, kajti zajema otroška življenja, zaradi česar je težko ostati ravnodušen. Čustvenost v procesu rejništva je po mojem mišljenju sprejemljiva do meje, s katero lahko nekoga prepričamo o nečem, recimo v dobrobit otroka in na ta način otroku tudi pomagamo. Glede na to, da so otroci nedolžna bitja za neustreznost matičnih družin, je določena količina čustvenosti še kako dobrodošla. A zopet, na drugi strani čustvenost ne more in ne sme obstajati. Za ustrezno opravljanje dela, ustrezen potek procesa rejništva mora čustvenost velikokrat ostati tudi nekje ob strani, sploh s strani socialne delavke. Čustvenost pa je tudi nekaj, kar po mojem mišljenju vpliva na kvaliteto študije primera. Sama priznam, da je moja študija primera na nekaterih točkah zelo čustveno predstavljena, a je ravno zaradi tega pristna, iskrena. Z vnosom čustev lahko komu rejništvo bolj približamo, zopet komu drugemu pa bolj ustreza

strokovnost. Tako bi čustvenost označila kot prednost in tudi kot pomanjkljivost.

Če pa omenim še kakšne druge raziskovalne metode za še nadaljnjo poglobitev tako teoretskega kot tudi empiričnega dela bi kot prvo želela izpostaviti, da so raziskave, študije primera med seboj lahko zelo različne. Nekatere so bolj usmerjene na teoretsko polje, druge pa na empirično. Sama menim, da je teoretska opredelitev izrednega pomena pri ustvarjanju študije primera. Pomembna je tudi stalna primerjava s tujimi praksami, tako na evropski, nacionalni ter tudi na mednarodni ravni. Tako študija primera postane primerljiva z drugimi študijami, zaradi tega tudi bolj priznana, kakovostna. Za še boljšo poglobitev obeh delov pa mora biti posameznik že na samem začetku prepričan, naravnan v smeri, ki jo želi raziskovati in točno opredeliti to, kar raziskuje, predmet raziskava mora biti jasno naravnan. Menim, da je potrebno biti tu zelo previden, kajti, če študija nima nekakšne rdeče niti, potem tudi ugotovitve niso predstavljene tako, da bi bile koristne. Seveda pa je to lahko pri zelo širokih tematikah, kot je recimo tudi samo rejništvo, velikokrat problem.

S potrditvijo hipotez ter z vnosom lastnega razmišljanja glede ukrepov o rejništvu bi svojo nalogo nekako tudi zaključila. Diplomsko nalogo bom zaključila z lepimi mislimi na vse otroke, ki bivajo v rejništvu in jim skozi svojo nalogo nekako zaželela kar se da čim boljše življenjsko pot. In če je bil razlog, da sem se odločila raziskati rejništvo ta, da me je moje lastno življenje pripeljalo do tega, da sem se v nekem trenutku morala zavedati vsega, kar imam in da ni vse tako črno, kot se zdi na prvi pogled, s tem pa prišla z mislijo na otroke, ki nimajo svojih družin. Če je to bil razlog, da sem raziskala rejništvo, vsem otrokom, ki so v rejništvu obljubljam, da bom s svojimi razmišljanji o rejništvu skušala tudi sama nekega dne narediti kaj za boljšo dobrobit otrok. Vse ostale ljudi pa bi skozi nalogo pozvala k srčnosti, prijaznosti, nasmehom v krogu družine. Želim si namreč, da bi se ljudje začeli zavedati pomena družine in otrok, tako kot je to najbolj mogoče, ter da se na otroke, ki so v rejništvu ne bi gledalo drugače, se jih obravnavalo drugače. Kajti z družino ali brez smo vendarle vsi ljudje, vsi smo krvavi pod kožo, vsak izmed nas kdaj hrepeni po boljšem življenju, upa na to tako kot otroci v rejništvu. Včasih je že to, da ima človek upanje, veliko, zato skušajmo živeti tako, da ga ne bomo nikomur jemali.

21 LITERATURA

1. Bergant, Milica. 1970. *Teme iz pedagoške sociologije*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
2. Berglez, Vida. 2005. *V rejništvu*. Maribor: Družina Berglez.
3. Bizant, Ursula. 2015. Obnašanje otrok v rejništvu in posvojitvi. *Rejniški glasnik* (49): 20.
4. Bučar Ručman, Aleš. 2004. *Nasilje in mladi*. Ljubljana: Klub mladinski kulturni center Novo mesto.
5. Center za socialno delo Postojna. 2015. Dostopno prek: <http://www.csd-postojna.com> (15 julij 2015).
6. Čaćinovič Vogrinčič, Gabi. 1998. *Psihologija družine*. Prispevek k razvidnosti družinske skupnosti. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
7. Čaćinovič Vogrinčič, Gabi. 2006. *Socialno delo z družino*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
8. Filipovič, Vesna. 2006. *Ocena učinkovitosti individualnih projektnih skupin v postopku rejništva otrok*. Diplomsko delo visokošolskega strokovnega študija. Maribor: Univerza v Mariboru, Fakulteta za organizacijske vede.
9. Gajšek, Iva. 2011. Primerjava pravne ureditve rejništva med Slovenijo in Avstrijo. *Socialno delo* 50 (6): 379.
10. Gostečnik, Christian. 1999. *Srečal sem svojo družino*. Ljubljana: Brat Frančišek, Frančiškanski družinski center.
11. Janžekovič, Andrej. 2010. *Rejništvo kot oblika družbenega varstva otrok s posebnimi potrebami*. Diplomsko delo. Maribor: Univerza v Mariboru. Pravna fakulteta.
12. Klobučar, Mojca. 2008. *Pomen usposabljanja rejnikov za kakovostno izvajanje rejništva*. Diplomsko delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za pedagogiko in andragogiko.

13. Končina Peternel, Mateja. 1998. *Pomoč otrokom, ko starši odpovedo*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
14. Končina Peternel, Mateja. 1999. Evropska konvencija o uresničevanju otrokovih pravic in zakon o pravnem postopku. *Firis* (11): 50–51.
15. Kramar, Meta. 1993. Strokovno poročilo o 8. Internacionalni konferenci o rejništvu. Dublin 24-31.7. VIII. *Rejniški glasnik* (XIII): 3–34.
16. Kuzmanič Korva, Darja. 2012. *Kaljenje. Bilten skupnosti CSD Slovenije. Rejništvo*. št. 11. Ljubljana: Skupnost CSD Slovenije.
17. Mali, Maksimilijana. 2014. Novosti v zakonu o izvajanju rejniške dejavnosti (ZIRD). *Rejniški glasnik* (48): 22–23.
18. Milošević Arnold, Vida. 1996. Rejništvo v Indiani. *Socialno delo* 35(4): 301.
19. Milošević Arnold, Vida. 1999. Položaj rejnic in rejnikov v Indiani. *Rejniški glasnik* (37): 84.
20. Miller, Karen. 2000. *Otrok v stiski*. Ljubljana: Educy.
21. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. 2015. *Rejništvo*. Dostopno prek: http://www.mdds.gov.si/si/delovna_podrocja/druzina/rejnistvo/ (15. julij 2015).
22. Musek, Janek. 1995. *Ljubezen, Družina, Vrednote*. Ljubljana: Educy.
23. Nowatry, Hans, Beat Fux in Antonella Pinneli. 2004. *Fecondita e nuove forme di unione in Europa*. Milano: Sapere.
24. Rakar, Tanja in Gabi Čačinovič Vugrinčič 2010. *Postopki, organizacija in standardi na področju rejništva*. Ljubljana: Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo.
25. Rozman, Vlasta. 2001. Ureditev rejništva na Švedskem. *Rejniški glasnik*. (39): 70–84.
26. Rener, Tanja, Mateja Sedmak, Alenka Švab in Mojca Urek. 2006. *Družine in družinsko življenje v Sloveniji*. Koper: Založba Annales.

27. Sedlar, Maruška Alma. 2013. *Deset odstotkov otrok je v rejništvu zaradi smrti staršev*. Dostopno prek:
http://www.siol.net/novice/slovenija/2013/12/otroci_rejnistvo.aspx?format=json&mob=1&hide_hf=1&os=wf&ver=1.0 (15. julij 2015).
28. Tomori, Martina. 1994. *Knjiga o družini*. Ljubljana: EWO.
29. Vuletič, Zoja. 1988. *Deca alkoholičara*. Gornji Milovac: Dečije novine.
30. *Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerij (ZZZDR-UPB1)*. Ur. l. RS 69/2004.
Dostopno prek: <http://www.uradnilist.si/1/objava.jsp?urlid=200469&stevilka=3093>
(15. julij 2015).
31. *Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti (ZIRD)*. Ur. l. RS 110/2002. Dostopno prek:
<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?sop=2002-01-5388> (15. julij 2015).
32. Zechner, Olga. 2015. Rejniški sistem na Dunaju. *Rejniški glasnik* (49): 51–52.
33. Zupančič, Karel. 1999. *Družinsko pravo*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
34. Zupančič, Karel in Barbara Novak. 2003. *Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
35. Zupančič, Karel, Barbara Novak, Viktorija Žnidaršič in Mateja Končina Peternel. 2005. *Reforma družinskega prava: Predlog novih predpisov s komentarjem*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
36. Zupančič, Karel in Barbara Novak. 2008. *Predpisi o zakonski zvezi in družinskih razmerjih*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
37. Žiberna, Milena. 2005. *Vpliv skupinskega dela na kakovost izvajanja rejništva*. Magistrsko delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede.

PRILOGA

PRILOGA A: Poročilo o sociološki praksi na Centru za Socialno delo v Postojni

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za družbene vede

Poročilo o sociološki praksi na Centru za Socialno delo v Postojni

(Petra Gavranovič, Analitska sociologija, 2111100)

15. 10. 2014

Mentorici :

Dr. Alojzija Židan

Univ.dipl.soc.del. Manuela Kontelj Fajdiga

NAČRT PRAKSE

1. VSEBINA PRAKSE

Sociološko prakso bom opravljala na Centru za Socialno delo v Postojni in sicer na področju Rejniških družin in otrok. Skozi prakso bom skušala pridobiti tudi pomembne ugotovitve, katere bodo del moje raziskave in bodo potem vključene tudi v samo diplomsko nalogo.

2. MENTORICI PRAKSE

Omenjeno prakso bosta spremljali Dr. Alojzija Židan, profesorica na Fakulteti za Družbene vede, ter socialna delavka na Centru za Socialno delo v Postojni univ.dipl.soc.del Manuela Kontelj Fajdiga.

3. OBSEG PRAKSE

Praksa sociološkega praktičnega izobraževanja obsega 30 ur. Po dogovoru pa jo bom lahko opravljala tudi dlje.

4. CILJI PRAKSE

Pri pripravljanju na pričetek prakse sem si pripravila okvirno sliko tega kaj bi me na omenjene področju zanimalo. Odločila sem se boljše raziskati samo rejništvo in sicer razloge za oddajo otroka v rejništvo, odnos rejniške družine s socialnim delom in samo biološko družino otroka, videnje, občutenje otrok o samem rejništvu, boljše bi rada spoznala, raziskala tudi samo zakonodajo rejništva. Cilj same prakse pa je tudi pridobiti nekaj izkušenj pri delu z otroci, pri delu v timu, tudi glede same organizacije dela.

Mogoče se mi bo tekom prakse razvila še kakšna druga smer oziroma stvar, ki bi jo rada boljše spoznala, a bom to zapisovala tekom same prakse. V svojem praktičnem usposabljanju pa bom opazovala tudi razvoj, nadgradnjo svojih kompetenc.

5. POTEK PRAKSE

S pomočjo socialne delavke Manuele Kontelj Fajdiga sem danes pripravila načrt prakse. Predstavila sem ji svoje želje in področja, ki bi jih rada želela boljše spoznati. Odločili sva

se, da bom svoje zastavljene cilje, ki bi jih rada dosegla na praksi spoznavala na dva načina. Prvi način bo ta, da bom prisotna na njenih uradnih urah, ki jih ima z rejniki, dodelila mi bo tudi literaturo (zakonodajo..), razne spise, kateri mi bodo v pomoč pri razumevanju same prakse. Prisotna pa bom tudi na individualnih srečanjih, ki jih socialno delo opravlja z rejniki. Drugi način pa je ta, da se bom vključila v dve rejniške družine in imela stik z dvema dekletoma. Eno dekle je staro 17 let, drugo pa obiskuje 4. razred osnovne šole, tu mi bo v pomoč tudi njena rejnica. Z njima se bom tedensko dobivala, jima nudila svojo družbo, skušala dobiti odgovore na vprašanja, ki me bodo zanimala. Tako bom lahko predstavila videnje, občutenje otrok rejništva pri otroških letih in pri mladih letih, za katerega že sedaj menim, da obstajajo velike razlike. S takim delom bom na nek način spoznala uradno oziroma tisto zapisano predstavo rejništva in hkrati tudi tisto, ki je dejansko občutena in se dejansko dogaja.

PRVO POROČILO O SOCIOLOŠKI PRAKSI (9.11. 2014)

Poročilo o sociološki praksi bo v nadaljevanju sestavljeno iz predstavitve dveh dni (iz prejšnjega tedna), in sicer torek in sreda. V omenjenih dneh je moja praksa potekala na različne načine. En dan je bil v znamenju mojega individualnega dela in sicer na način, da sem se sestala z eno izmed punc, ki so v rejništvu, drugi dan pa je potekal na samem socialnem delu, kjer sem bila prisotna na dveh sestankih z rejniškimi starši. Omenjena dneva bom v nadaljevanju še podrobneje opisala.

VSEBINA PRAKSE

TOREK 28. 10. 2014

V torek je moje praktično usposabljanje potekalo izven socialnega dela. Sestala sem se namreč z dekletom, ki je v rejništvu. Dekle sem omenila že v samem načrtu sociološke prakse. Gre za sedemnajst letnico, ki živi v Postojni. Z dekletom se sestaneva in odideva na kavo, kjer malce poklepetava. Sprva opazim malce zadržanosti z njene strani, kar se mi zdi normalno glede na to, da se ne poznavata. Po kavi sva odšli še na sprehod in tortico tako, da sva skupaj na prvem srečanju preživel kar tri ure. Dekle mi je veliko povedalo tudi o svojem življenju. Iz družine je odšla sama oziroma sama je na šoli za pomoč zaprosila socialno delavko. Prihaja iz družine kjer sta prisotna alkoholizem, droge, nasilje in tudi spolno zlorabljanje. Na neki točki v svojem življenju se je odločila, da takšen način življenja ni dober za njo in je tako prvi korak naredila kar sama. Živela je z mamo, očetom in z dvema bratoma. Oba brata imata probleme z drogami in alkoholizmom, mama ima tudi težave z alkoholizmom, oče pa jo je spolno zlorabljal.

Sprva so jo dodelili eni rejniški družini, katera pa ji s časom ni več ustrezala in se je potem nastanila v stanovanjski skupnosti v Postojni (skupnost za problematične otroke, otroke brez staršev..). Kasneje je dobila novo rejniško družino, v kateri je samo ob koncih tedna. Torej njeno življenje zdaj poteka tako, da je skozi teden v stanovanjski skupnosti, konce tedna pa preživlja v rejniški družini. Njena rejnica je gospa, ki dela v zdravstvu, že od prej ima svoje otroke, pod okrilje pa je vzela še omenjeno dekle. Zelo lepa gesta, ki mi jo je rejnica zaupala je ta, da se je mesečnemu dohodku, ki ga prejema za njo (rejniški starši namreč vsak mesec prejema dohodek za otroka, ki ga sprejmejo v rejništvu) odpovedala in ga tako že ves čas shranjuje na poseben dekletov račun.

Skozi pogovor mi zaupa tudi svoje cilje za naprej in sicer eden izmed teh je ta, da bi rada pomagala mami, da bi lahko s časom skupaj nazaj zaživeli. Tu mi pove tudi to, da je od vse njene družine mama še edina s katero bi si želela še kdaj živeti.

Izrednega pomena je zanjo tudi šola, obiskuje namreč srednjo zdravstveno šolo v Postojni. Tu med vrsticami preberem, da ji šola in knjige pomenijo nekakšno zatočišče pred vsakdanjim, realnim svetom s katerim se spopada in nekako uteho oziroma pomoč išče v šoli, verjame namreč da bo lahko s šolanjem spremenila svoje življenje tudi v prihodnosti. Zaupa mi tudi malce svojega strahu, ko bo enkrat polnoletna in ne ve kaj se bo z njo takrat zgodilo. Ali bo morala stopiti sama v nadaljnji svet ali pa bo mogoče zaživela z mamo, ima pa tudi možnosti, da ostane pri trenutni rejnici. Kljub vsem težavam, ki jih ima je punca zelo samozavestna, zanesljiva ima svoje cilje in je pri njih tudi vztrajna.

Glede omenjenega dekleta sem se s socialno delavko udeležila tudi sestanka, ki je potekal v stanovanjski skupnosti. Prisotna sta bila dva vzgojitelja iz tamkajšnje skupnosti, njena biološka mati in njena rejnica. Predstavili so program, ki so si ga načrtali v preteklem letu in naredili analizo o doseženih ciljih, napredkih vse do sedaj. Na sestanku sklenejo, da dekle do nadaljnjega nadaljuje življenje tako kot do sedaj, kajti mama ni še premagala svojih težav.

UGOTOVITVE IN OPAŽANJA

- Ugotovim izredno strokovno delo same socialne delavke in omenjenih vzgojiteljev, ter tudi rejnice
- Individualni načrt, srečanja z dekletom, materjo in rejnico
- Različna pripravljenost vseh omenjenih za dobrobit dekleta
- Izredno dobra skrb za dekle s strani vseh
- Dober načrt za nadaljnje življenje dekleta (šola, ravnanje z denarjem, izpit za avto..)
- Zelo dober šolski uspeh dekleta v šoli
- Dekle se na trenutke zdi srečno, a na trenutke kaže tudi tisto žalost oziroma nekakšno izgubljenost, saj nima pravega občutka pripadnosti

- Srečam se s prvimi razlogi zakaj otroke namestijo v rejniške družine (alkoholizem, nasilje, droge..)
- Če lahko izrazim še kritično mišljenje bi ga podala pri obravnavi matere. Dekle je namreč v tej zgodbi res tisto, ki je najbolj pomembno, a menim, da bi socialno delo lahko storilo kaj več za pomoč sami materi. Zdi se mi namreč, da je prepuščena sama sebi, z ogromno informacijami, a nima prave podpore pri prvem koraku.

Zgodba o omenjenem dekletu se bo še nadaljevala, tudi sama se bom še velikokrat srečala z njo. V začetku najinih srečevanj sem v sociološkem poročilu prakse predstavila njeno zgodbo in tako dobila nekakšen prvi vtis o življenju v rejništvu, na nek način morda tudi o življenju med dvema svetovoma, kajti kot že omenjeno je razpeta na nek način med dve družine in sicer čez teden je njena družina stanovanjska skupnost, ob koncih tedna pa njena rejnica in tako zopet nov svet, okolje, novi ljudje.

SREDA 29. 10. 2014

V sredo 29. oktobra se z mentorico, Gospo Manuelo sestanem na Centru za socialno delo v Postojni. Čakata me dve individualni srečanja z dvema rejniškima družinama, s katerima opraviva sestanek glede trenutne situacije.

Prva družina vključuje dečka, ki je izgubil mater in ga je v rejništvo vzela materina sestra. Ima očeta, a ta je po ženini smrti začel novo ljubezensko razmerje v katerem pa ni bilo prostora za njegovega sina. Pogovor teče v smeri o tem kako bi lahko sin še navezal kakšen stik z očetom, kajti po vseh letih bi oče zdaj, ko nima več ljubezenskega razmerja svojega otroka rad nazaj. Socialna delavka in otrokova rejnica prideta do sklepa, da je ta izbira v rokah dečka. Deček je danes namreč star 15 let in se lahko že sam odloči ali želi še kakšne stike z očetom, rejnica jim ne oporeka. Predelamo tudi dečkovo šolanje, njegove prijatelje, hobije.

Druga družina pa ima dva otroka v rejništvu, dečka in dekle. Deček je star štiri leta, dekle pa osemnajst. Dekle se je s časom vrnilo nazaj v svojo biološko družino, deček je pa še vedno v rejniški. Prav tako tudi tu izvem, da je v družini problem alkoholizem in spolno zlorabljanje. Dekle, ki se je vrnilo nazaj k biološki družini danes trpi za agresivnostjo,

svojo jezo izraža nad vsemi v njeni bližini. Deček pa je ravno zaradi tega še vedno v rejniški družini, kajti socialna delavka meni, da dokler dekle ne bo spremenilo svojega obnašanja, deček ne more nazaj domov, kajti ima dekle nanj zelo slab vpliv.

UGOTOVITVE IN OPAŽANJA

- Ugotovim še nov razlog zaradi katerega otrok lahko dobi rejniško družino (smrt v družini, novi partnerji staršev)
- V obeh primerih je vpeta tudi šola, nudijo veliko pomoči pri šolanju vseh treh otrok
- Individualni načrti, cilji za vsakega posameznika
- Zopet strokovno delo, svetovanje socialne delavke
- Obe rejniške družine pripravljene pomagati, morda kažejo več naklonjenosti otrokom kot pa njihovi biološki starši

V prvih dveh dneh prakse tako izvem veliko novih informacij, seznanim se tudi z bolj podrobnim in dejanskim delom same socialne delavke na področju rejništva. Dobim pa tudi nov vpogled v življenje, ki poteka v krogu rejništva, samih otrok in rejniških staršev.

V nadaljevanju je moja praksa potekala še vedno na isti način, a je prišlo tudi do nekaterih sprememb. To v sociološkem poročilu omenjam zaradi tega, ker moram poudariti, da sem v načrtu same prakse omenila raziskovanje rejništva v dveh družinah, kasneje se je to spremenilo in sem rejništvo raziskovala samo v eni družini. Družina, ki se je odločila, da ne bo sodelovala v procesu mojega praktičnega usposabljanja ima nekako podobne težave, katere sem omenila že v zgoraj opisanih zgodbah. Torej, kot sem že prej omenila sem v prvem delu prakse nekako spoznala razloge za oddajo otrok v rejništvo, sam potek rejništva, razmišljanja bioloških staršev in rejnikov.

Kot nov razlog za oddajo otrok v rejništvo bi tu rada dodala še brezposelnost staršev- slabo finančno stanje družine; starši namreč otroke oddajo v rejništvo dokler jim ne morejo nuditi vsega kar potrebujejo. Obravnavala pa sem tudi primer, ko je otrok bil oddan v

rejništvo zaradi bolezni staršev.

Kar se tiče samih razlogov za oddajo otrok v rejništvo lahko povem, da je teh ogromno, ljudje se bojujejo z različnimi stiskami in nekako skušajo iskati tiste prave poti za otroke. Razlogi so si različni od primera do primera, prav tako je samo rejništvo drugačno glede na otroke, stanje družine, sam potek procesov, ko se rejništvo prične. Kljub različnim razlogom, zgodbam, razmišljanjem pa ima rejništvo v vsakem primeru eno skupno točko in sicer to, da se otroke odvzame biološkim staršem, otroci pričnejo v rejništvu živeti življenje, katero prinaša veliko novosti, zmedenosti, bolečine, nezaupljivosti, strahu, dvomov, jeze.. Vse napisano sem ugotovila tekom opazovanja ljudi, ki prihajajo na socialno delo na individualne sestanke. Zgoraj omenjena čustva se mi zdijo izrednega pomena v življenju nasploh, kajti treba jih je imeti pod nadzorom, saj lahko pustijo velike posledice. Omenila pa sem jih tudi zaradi tega, ker želim poudariti, da je pri raziskovanju rejništva pomembno raziskati, imeti pod nadzorom vsak del človeka bodisi čustva, fizično telesno stanje, obnašanje, razmišljanje.. Vse to nam lahko veliko pove o otrocih, ki so oddani v rejništvo in prav tako tudi o samih starših in rejnikih.

2. Teden (10 – 16. 11. 2014)

Moje praktično usposabljanje se je vsak dan nadaljevalo na isti način. Z omenjenim dekletom, torej z punco, ki je stara sedemnajst let sva konstantno v stikih. Še naprej sva se pogovarjali o njenem počutju, o njenih ciljih, stikih z mamo. Pove mi, da bi si želela živeti nazaj z mamo, vendar, če to ne bo mogoče bi hotela, da ji njena trenutna rejnica priskrbi stalno rejništvo, torej rejništvo v katerem bi bila vsak dan in ne samo ob koncih tedna, kot to počne sedaj. Tu nekako razmišljam o tem, da dekle že zelo resno razmišlja o svoji prihodnosti, kajti kmalu bo dopolnila osemnajst let in bo morala oditi iz stanovanjske skupnosti v kateri tekom tedna trenutno biva. V drugem tednu praktičnega usposabljanja sem tekom pogovora z dekletom skušala raziskati tudi pomen stanovanjske skupnosti za otroke v rejništvu. Tako izvem, da stanovanjska skupnost v Postojni trenutno zajema kar nekaj otrok, nekateri med njimi so prav tako kot dekle v rejništvu, nekateri pa nimajo nobenega. V stanovanjski skupnosti lahko bivajo do osemnajstega leta, kot sem omenila že prej. V času njihovega bivanja za njih skrbijo vzgojitelji, kateri skušajo po svojih najboljših močeh poskrbeti za njihovo srednješolsko izobrazbo, za njihovo počutje, za njihove težave. Otroci, ki bivajo v skupnosti niso samo iz Postojne, temveč imajo možnost tudi otroci iz drugih krajev; recimo eno dekle je iz Ljubljane. Tu lahko vidimo, da imajo otroci, ki so v

rejništvu lahko stike tudi na daljavo s samimi starši, če le ti tudi ne bivajo v Postojni. Recimo dekle s katero raziskujem rejništvo ima mamo v okolici Postojne in ima možnost z njo govoriti tudi osebno vsak dan, če si to seveda želi. Nekateri otroci so tako bolj oddaljeni od staršev, nekateri manj.

V mojem obravnavanem primeru glede dekleta ima omenjena stanovanjska skupnost zelo dobre odnose tudi s samim socialnim delom in tudi z samimi rejniki.

Tudi sama mi pove, da se v skupnosti dobro počuti, da so postali pravi prijatelji, se dobro razumejo in da vzgojitelji dobro poskrbijo za njih.

Zdelo se mi je pomembno omeniti samo skupnost, kajti menim, da je za dobro raziskavo rejništva potrebno poznati vse dejavnike, ki sodelujejo pri samem procesu. Vsak dejavnik nosi svojo težo pomembnosti in vsak skuša otrokom čim bolj pomagati.

3. Teden (1 – 7. 12. 2014)

V tretjem tednu sem praktično usposabljanje opravljala na socialnem delu in tudi z obiskovanjem dekleta.

Na socialnem delu mi je mentorica predstavila oziroma pokazale različne primere spisov o rejništvu. Spis o rejništvu je nekako črno na belem zapisano vse dogajanje v otrokovem življenju pred in po rejništvu, razlikujejo se samo v zgodbi. Vsako rejništvo ima namreč svojo zgodbo.

Do pričetka postopka samega rejništva pride lahko na različne načine. Lahko se biološki starši sami odločijo, da bodo otroka oddali v rejništvo, lahko to predlaga, zahteva sama socialna delavka, lahko pa so tudi otroci tisti, ki sami izrazijo željo ali pa sami poiščejo pomoč, kot je to storilo dekle katero sem obravnavala tekom sociološkega usposabljanja.

Ko se začne postopek rejništva oziroma, ko otroku poiščejo primerno rejniško družino sklenejo, zapišejo tudi pogodbo oziroma aneks k rejniški pogodbi. Ta se sklene med centrom za socialno delo in med rejnico, rejnikom. S tem, ko rejnica, rejnik podpiše aneks se v pogodbi zaveže, da bo izvajala rejništvo po pripravljalnem načrtu rejništva. Pripravljalni načrt rejništva zajema nekakšne smernice, ki jih mora rejniška družina izpolnjevati, priskrbeti za otroka. Recimo obleke, obutev, šolske potrebščine, skrb za

učenje, vzgojo otroka, njegovo izobrazbo. Aneks k rejniški pogodbi torej nekako predstavlja pogoje poteka otrokovega življenja, ki jih mora upoštevati biološka družina, rejniška družina in navsezadnje na nek način tudi otroci sami. Črno na belem torej zapišejo vso situacijo in njeno nadaljnje razpletanje.

Sami spisi pa ne vsebujejo samo aneksov k rejniški pogodbi, temveč tudi različne zapisnike o sestankih med socialno delavko, rejnico in biološkimi starši. Zapisniki vsebujejo vsebino o kateri se pogovarjajo na sestankih, le ta pa zajema otrokovo življenje, njegov trenutni potek življenja, njegovo počutje, njegovo šolanje, stike z biološkimi starši.. Nekako prav tako črno na belem zapisujejo potek otrokovega življenja, pregled zastavljenih ciljev.

Med pregledovanjem spisov ugotovim, da vsak spis vsebuje tudi tako imenovana rejniška poročila, katera zajemajo vse nastale spremembe, odnose v družini.

IPS ali individualna projektna skupina se sestavi takrat, ko je otrok oddan v rejništvo, sestaviti jo mora sam center za socialno delo. V individualni projektni skupini sodeluje socialna delavka, rejnik, otrok in tudi biološki starši. Otrok v skupini sodeluje pod pogojem, če socialna delavka vidi, da mu udejstvovanje na individualni projektni skupini ne bi na kakršen koli način lahko škodilo.

Sama naloga skupine pa je, da napravi načrt in predloge za ustrezno ravnanje in strokovno obravnavo otroka, neposredno pa mora vedno spremljati otroka in njegovo življenje v rejniški družini. Individualni načrt za obravnavo vsakega otroka pa mora biti prilagojen otrokovi starosti, njegovi stopnji razvoja, potrebam. Zastavljen mora biti v bistvu tako, da zahteva podrobno celostno obravnavo otroka in njegovega življenja. Center za socialno delo pa pošilja vsem, ki morajo biti člani individualne projektne skupine tudi vabila.

Individualna projektna skupina mora najmanj enkrat letno centru predložiti, v katerem predlaga nadaljnje ukrepe v zvezi otrokom.

Center pa otroka ne spremlja samo z dejavnostmi v individualni projektni skupini, ampak lahko to počne tudi z obiski na domu, v šoli in ostalih institucijah, skupinah kjer se otrok zadržuje.

Spisi pa vsebujejo tudi vse finančne preglede tako rejniške družine kot tudi biološke družine. Potrdila o zaposlenosti.

Skozi pregledovanje rejniških spisov sem na nek način dobila tudi vpogled v sam rejniški zakonik oziroma zakon o izvajanju rejniške dejavnosti (ZIRD), katerega bom podrobneje predstavila tudi v sami diplomski nalogi.

Kar me je pa bolj zanimalo za pridobiti lažjo predstavo o samem rejništvu pa sem o tem povprašala tudi mentorico na socialnem delu, nekaj pa raziskala tudi sama.

Za pridobitev osnovnega vpogleda v rejništvo sem izvedela kaj sploh je rejništvo, kdo sploh je lahko rejnik. Sam zakon o izvajanju rejniške dejavnosti ureja pogoje, ki jih mora izpolnjevati oseba, ki želi izvajati rejniško dejavnost. Ureja tudi sam način poteka rejništva, njegovo spremljanje, financiranje.. Vse to je določeno oziroma zapisano v zakonu.

Ob prebiranju zakonika lahko na vprašanje kaj sploh je rejništvo odgovorim takole, da je rejništvo v bistvu nekakšna posebna oblika varstva in vzgoje otrok, kateri so v rejniško družino nameščeni glede določenih zakonov.

Rejnik mora svoje delovanje v otrokovem življenju izvajati na podlagi pogojev, ki jih predpisuje zakonik. Rejnik pa je lahko vsak, ki ima stalno prebivališče v Republiki Sloveniji, ima zaključeno vsaj poklicno oziroma strokovno izobrazbo ter je polnoletna oseba. Nižja izobrazba rejnika pa se upošteva v primeru, če se ugotovi, da je rejnik ne glede na nižjo izobrazbo kot je predpisana kljub temu v zelo veliko korist otroku. Rejnik pa ne more biti nekdo, ki mu je odvzeta roditeljska pravica, oseba, ki živi z osebo kateri je odvzeta roditeljska pravica, oseba, ki ima odvzeto poslovno sposobnost, pravnomočno obsojena oseba tudi ni primerna za izvajanje vloge rejnika. Otrokovi sorodniki kot so brat, sestra, teta, stric, stara mati, stari oče lahko tudi izvajajo rejniško dejavnost, če se ugotovi, da so osebe primere za otrokovo dobrobit in korist.

Ob tem raziskovanju osnovnih zakonov, definicij glede rejništva lahko vidim, da je rejništvo uradno definirano kot tako, v sami praksi in samem izvajanju pa dobi to še večji pomen. Menim, da je rejništvo več kot le dejavnost. Po mojem mnenju je beseda » dejavnost« za rejništvo morda na nek način lahko razumljena tudi kot slabšalna, kajti menim, da je rejništvo precej več kot samo dejavnost. Dejavnost se namreč lahko izvaja samo občasno, rejništvo pa je nekaj kar že samo po sebi zahteva nenehno predanost, nadzor in opravljanje rejniških dolžnosti vsako minuto v otrokovem življenju.

To, da so otrokovi rejniki lahko tudi njegovi sorodniki, kot sem jih že prej omenila pa se mi zdi zelo sprejemljiva zadeva. Tako otrok, ki ne more biti s svojimi biološkimi starši in je oddan v rejništvo k sorodnikom na nek način ne pride v novo okolje oziroma med nove ljudi, ki jih ne pozna. Kljub temu, da se mu vseeno prične novo življenje, so ti začetni koraki verjetno malce lažji, saj je zaupanje lažje odpreti pri ljudeh, ki jih poznamo že od prej. Mogoče je ta oblika rejništva pri sorodnih lahko malce lažja, čeprav je življenje stran od biološke matere in očeta zelo boleče in težko.

4. Teden (8-14. 12. 2014)

V četrtem tednu prav tako kot v vsakem do zdaj še vedno nadaljujem druženje z dekletom. Odideva na sprehod, na kavo, pogovarjava se o prijateljstvu, življenju. V tem tednu so se najini pogovori nanašali predvsem na ljubezen v najstniških letih, kjer sem izvedela veliko novih razmišljanj, misli glede dekleta tudi v tej smeri.

Opazim mogoče to, da dekleta v neki meri morda išče tisto očetovsko ljubezen, ki je ni nikoli imela in se ji ravno zaradi tega dogaja na nek način zmeda tudi na ljubezenskem področju. Menim, da vse naše nadaljnje življenje lahko poteka po vzorcih, ki jih tekom odraščanja pridobimo, kajti starši so konec koncev tisti, ki bi nas morali naučiti kaj je prav in kaj narobe. Kasneje, ko smo že odrasli pa se lahko sami odločimo ali bomo vzorce obnašanja, razmišljanja staršev prevzeli v popolnosti ali bomo k temu dodali še kako svojo različico razmišljanja. Glede na to, da je dekleta še mlado pa menim, da je zmeda v ljubezni na nek način logična, čeprav jo verjetno doživlja drugače zaradi vseh dogodkov v njenem življenju. Tu jo potolažim s tem, da naj si trenutno ne ustvarja preveč skrbi z ljubeznijo saj je še mlada, povem pa ji tudi to, da glede na njeno vidno samozavest, odgovornost verjamem, da bo našla tudi na tem področju tisto pravo pot.

V tem tednu pa ne govorim samo z dekletom temveč pridem v stik tudi z njeno rejnico. S tem sem skušala na mojem praktičnem usposabljanju raziskati tako imenovane reflektorne ravni oziroma znanstveno preispraševalne ravni. Raziskala sem jih na tak način, da sem rejnico, dekleta in socialno delavko povpraševala o njihovem mnenju glede rejništva.

Dekle mi pove, da se ji rejništvo zdi dobra stvar za otroke, ki ne morejo živeti s svojimi starši. Meni, da je rejništvo vedno boljša stvar kot pa življenje v stanovanjski skupnosti ali

pa kakem zavodu, kjer si nenehno v okolju z otroci, ki se tudi spopadajo s podobnimi težavami. Svojo rejnico ima zelo rada in se v njeni družini počuti zelo sprejeto, najde tudi svoj mir, ki ga potrebuje. Pri rejniški družini živi v hiši, kjer ima tudi svojo sobo in tako tudi svojo zasebnost. Med njima lahko tudi sama opazim nekakšno pristnost, dekle se na trenutke tudi zaveda, da nekam spada, da nekam pripada in da ni popolnoma sama kljub temu, da ne živi pri bioloških starših. Dekle mi zaupa tudi to, da si želi, da bi lahko imela njena rejnica za njo polno rejništvo, če se ne bo mogla vrniti nazaj k svojim staršem.

Njena rejnica pa mi rejništvo seveda predstavi s svojega pogleda, ki je precej drugačen kot od dekleta, kar je seveda razumljivo. Svoje pripovedovanje začne s tem, da mi pove, da se je tekom njenega ukvarjanja z rejništvom velikokrat udeležila rejniških delavnic, srečanj, ki jih prirejajo za rejnike. Tu mi zaupa, da ni navdušena nad rejništvom v katerem imajo družine pet ali pa šest otrok v rejništvu, kajti za njo je rejništvo zelo pomemben in tudi težek proces. Sprejetje novega otroka v družino ni težko samo za otroka temveč tudi za rejnika samega. Ona se je odločila za enega otroka, kajti meni, da je lažje pozornost in čas za ukvarjanje z otrokom, ki ima težave nameniti samo enemu naenkrat, kot pa večjim hkrati. Treba je biti namreč zelo pazljiv pri vsakem koraku in pri delu z otrokom, ki pride v rejništvo. Pravi namreč, da je težko navezati tisto pravo materinsko vez z otrokom, katero po njenem mnenju ne naveže nihče. Glede na njene besede je treba iskati nekakšen približek tiste materinske vezi, čeprav je med rejnico in otrokom kljub temu, da se lahko zdi še zelo močna hkrati tudi zelo tanka. Mama je namreč samo ena in je nenadomestljiva. Sama vedno skuša otroku, ki jih ima v rejništvu ohraniti stik, spomin na svoje starše, sebe pa predstavi kot nekakšnega prijatelja (po njenih besedah tudi » babico«), kateremu otrok lahko zaupa, se mu odpre. Vedno skuša doseči oziroma pri otroku vzbuditi zavedanje tega, da je sama samo človek, ki mu želi dobro in ki mu skuša pomagati. Torej njena želja po rejništvu izhaja iz tega, ker rada pomaga in ker so vsi otroci s takšnimi težavami po njenih besedah reveži.

Vse otroke, ki jih je imela do sedaj v rejništvu jih je imela zaradi tega, ker rada pomaga. Njej denar, ki ga dobivajo za rejence ne pomeni nič. Temu denarju se je odpovedala in ga skrbno hrani za dekle. Tu mi še omeni, da je veliko tudi takih ljudi, ki rejništvo izkoriščajo samo zaradi denarja, ki ga dobivajo, ker imajo otroke v rejništvu.

Izredno zanimiva pa mi je bila tudi njena pripoved, na nek način mogoče tudi malce obsodba glede bioloških staršev. Povedala mi je namreč to, da si vsi otroci zaslužijo

pomoč, ne pa vsi starši. Sama bi namreč rada pomagala tistim staršem, ki oddajo otroka v rejništvo zaradi finančne stiske, bolezni, brezposelnosti, medtem, ko pa staršem ki imajo težave z alkoholizmom, drogami pa ne bi pomagala. Tem bi v bistvu otroke odvzela tudi za vedno. Pove mi tudi, da se starši, ki imajo težave z alkoholizmom in drogami očitno ne zavedajo kakšen zaklad so otroci in kako vsi otroci potrebujejo svoje prave starše. Njena misel ob tem je, da je vsak otrok raje lačen doma pri starših, kot pa v okolju, ki ni tisto njegovo pravo.

Tu bi rada še omenila, da po njenem mnenju ne gre vseh otrok metati v isti koš, kajti vsak otrok se od primera do primera razlikuje.

Samo rejništvo pa je skozi njene oči težko tudi za socialne delavke. Tu omeni, da imajo na nekaterih točkah centri za socialno delo morda majhne kompetence, po njenem mišljenju bi bilo treba več delati na tem, da se ustvarja pogoje pri bioloških starših, da se otroci lahko vrnejo nazaj, kajti le tako bo rejništvo na nek način dobilo pomen in ne bo pomenilo tiste najhujše oblike, ko se otroka odvzame za vedno.

Glede dekleta, ki je trenutno pri njej v rejništvu pa pove še to, da upa, da ji bomo lahko vsi skupaj pomagali po najboljših močeh, da bi vsi uspeli v tem odnosu z njo. Tu naj še omenim, da mi je povedala, da je moje družbe za dekleta zelo vesela in me hkrati prosila, da bi želela, da imamo odkrit odnos, da je obveščena o vsem, kajti noče, da bi prihajalo do nasprotja informacij, ki bi jih dekleta prejemale. Tudi sama ji tu zaupam, da jo popolnoma razumem in ji obljubim, da bom z dekletom ohranila stike tudi po končani praksi, kajti dekleta mi je resnično zlezlo pod kožo, me navdušilo in me sprejelo tudi samo zelo veselo. Resnično je potrebovala nekoga v svojem življenju.

Socialna delavka pa mi zopet poda nek nov vpogled v samo rejništvo, kateri je na nek način drugačen kot dekletov in kot od rejnice. Na trenutke se mi je mogoče zdelo, da v njenem pogledu na rejništvo opazim samo strokovnost, uradnost brez vpletanja čustev. Tudi sama mi je omenila, da so čustva lahko zelo moteč faktor pri opravljanju takšnega dela. Kar se pa samega rejništva tiče pa mi je povedala naslednje. Sama meni, da bi morala država najti nekakšno vmesno postajo med rejništvom in samostojnim vsakdanjim življenjem, kajti prehod iz rejništva v samostojno življenje otroka je zopet zelo težek proces, v katerem lahko otrok podleže vzorcem od staršev, če nima pri tem ustrezne pomoči. To se nanaša na otroke, katerih starši ne premagajo svojih težav in so otroci pri svoji polnoletnosti prisiljeni zaživeti sami. Rejništvo je po njenem mnenju tudi nekakšen

težek proces, se pa od primera do primera razlikuje. Glede na dolgoletne izkušnje pove tudi, da se v večini primerov starši ne popravijo, ne premagajo svojih težav in tako večina otrok ostane brez staršev. Nimajo pa vsi otroci tudi sreče, da bi lahko nadaljevali življenje v rejniški družini. Po njenem mnenju je največji problem s katerim se otroci v rejništvu srečujejo čustveno pomanjkanje. Zato razlikuje med otroci, ki živijo recimo v zavodu (otroci z vedenjskimi težavami, ampak tudi v rejništvu), kajti ti so vsak vikend doma v krogu družine, tisti, ki pa živijo recimo v stanovanjski skupnosti ali pa v polnem rejništvu pa nimajo takega stika s starši. Sama skuša vedno z otroci navezati dober stik, tudi sam center se zelo potrudi pri tem, trudijo se pa iskati še dodatne poti za še boljšo pomoč biološkim staršem, da bi le ti lahko premagali svoje težave, popravili razmere doma. Tako nenehno težijo k ustvarjanju pogojev, da se otrok lahko vrne v svojo družino. Poudari tudi, da naredijo vse kar je v njihovi moči ampak, da brez sodelovanja staršev se zelo težko doseže, da bi se razmere uredile. Tudi sama sem bila priča koliko vseh teh staršev redno obiskuje socialno delavko, hodi k njej na pogovore, po nasvete. Skupaj z njo iščejo skupne rešitve, da bi lahko starši najprej pomagali sebi, da bodo lahko še otrokom, kajti že s tem, ko starši pomagajo sebi na nek način pomagajo že otroku.

Sama ima še danes stike z otroci, ki so odšli iz rejništva v samostojno življenje. Pove, da nekateri med njimi so izbrali pot zmagovalcev in imajo danes urejeno življenje, večina pa je takih, ki se še vedno iščejo, živijo po vzorcih staršev. Vsi ti pa se velikokrat še oglasijo pri njej, prosijo za kako pomoč, nasvet. Tu mi je omenila tudi to, da je na nek način pri tem prehodu v samostojno življenje otrok moč opaziti tudi same razlike med spoloma. Dekleta namreč prevzemajo vzorce matere oziroma iščejo tisto zavetje, varnost katero ženske tako zelo potrebujemo. Zaradi tega se večina deklet zelo hitro ustali z moškimi, imajo streho nad glavo, dobijo otroke in šele potem vidijo, da mogoče pa niso ravnale prav, kajti večina takih ima kasneje velike težave. Fantje so pa drugačni od deklet, še vedno ohranjajo svojo svobodo, končajo kakšno poklicno šolo, nekateri izmed njih zapadejo tudi v težave.

Tekom svojega pripovedovanja velikokrat poudari misel, da je vsak od nas vodja, kreator svojega življenja. To skuša velikokrat dopovedati tudi vsem otrokom, ko dopolnijo osemnajst let in jih vedno znova bodri k temu, da se usmerijo na pot zmagovalca kljub temu, da je ta vedno na začetku zelo težka, a se kasneje obrestuje.

Kljub temu, da rejništvo spodbuja, se ji zdi začasno dobra rešitev za otroke, ki morajo oditi od svojih staršev, se še vedno bolj nagiba k temu, da je treba najprej storiti vse kar se da, da

bi se razmere v družini popravile, kot sem omenila že prej.

Da bi bilo rejništvo še bolj v pomoč otrokom pa meni, da bi morali vsi ti otroci imeti na voljo tudi kakšnega psihologa s katerim bi lahko opravljali pogovore in postopoma skušali zabrisati vzorce ob katerih so odraščali, iskati svojo osebnost, jo sestaviti.

Pove tudi, da se morda nekako boji kaj se bo z rejništvom zgodilo v prihodnjih letih. Rejništvo je namreč nekaj kar bo obstajalo vedno in bo na žalost vedno tudi potrebno. Sama upa, da se bo v tej smeri zgodilo še veliko novosti, veliko novih sklepov, s katerimi bodo otrokom lahko pomagali še bolj.

Moja refleksija, pogled na rejništvo obsega nekako še vedno nekaj zmedenosti. V vsem tem času mojega praktičnega usposabljanja sem doživela veliko stvari, tudi nekaj neprijetnih, naučila sem se veliko novega. Možnost opravljanja prakse na socialnem delu na področju rejništva mi je prinesla prve zametke, osnove omenjenega področja. Rejništvo samo po sebi se mi zdi nekakšen izhod v sili, da se lahko poskrbi za otroke, ki imajo težave v družini. Sama se nekako že od samega začetka nagibam bolj k posvojitvi, saj se mi ta nekako zdi bolj dolgoročna. Rejništvo samo se lahko tudi prekine in potem otroci ob svoji polnoletnosti ostanejo sami. Ob vseh teh zgodbah o rejništvu sem se velikokrat vprašala kako otroci najdejo sami sebe, kako razvijejo tisti občutek pripadnosti, ki je v vsakdanjem življenju tako zelo pomemben? Jim sploh uspe? Srčno upam, da ja, kajti drugače zna biti njihovo življenje v rejništvu zelo težko. Ugotovila sem, da samemu rejništvu lahko velik pomen dajo tudi rejniki sami, če se resnično posvetijo otroku in njegovim težavam. Tako mu lahko olajšajo marsikatero težavo.

Ugotovila sem tudi, da je rejništvo resnično zelo težek proces, težka zadeva. Otroci se nekako govora o rejništvu, o tem, da bi priznali, da so v rejništvu izogibajo. Pri nekaterih sem mogoče dobila občutek, da sami sebe obravnavajo kot drugačne, kot tiste na katere vsi gledajo drugače. To me je precej zmotilo, kajti po mojem mišljenju bi se otroci morali zavedati, da so tudi oni normalni ljudje in da imajo vsi ljudje na svetu težave. Tudi samo delo socialne delavke zahteva veliko odgovornosti, spretnosti in strokovnosti, navsezadnje tudi predanosti, katero opazim v zelo veliki meri. Kljub temu, da je rejništvo po mojem mnenju nekakšen izhod v sili, začasna rešitev pa me vseeno veseli, da obstaja možnost rejništva in da obstajajo ljudje, ki so ga pripravljene izvajati in tako otrokom pomagati.

Tudi sama menim, da bi bilo potrebno storiti vse, da bi se otroci lahko vrnili nazaj v domače okolje, tja kamor spadajo. Starši bi se morali zavedati, da jih njihovi otroci potrebujejo, najti motivacijo za premagovanje svojih težav v otrocih samih. Na nek način pa se mi to morda na neki točki zdi tudi dvorezen meč, kajti konec koncev so tudi starši samo ljudje, ki imajo težave zaradi katerih lahko v življenju zabredejo tako globoko, da ko se tega zavedo, da je morda v večini primerov že prepozno. Menim, da ravno tako kot se otrok v rejništvu ne sme metati v isti koš, se tudi staršev ne sme. Spoznala sem veliko takih, ki se resnično trudijo, da bi uredili razmere v družini, nekaj pa je tudi takih, ki za to ne storijo nič.

Tekom raziskovanja rejništva sem nekako dobila tudi nov vpogled v življenje, spoznanje, da ni vsaka malenkost v življenju, ki nas spravi iz tira vredna naše slabe volje. Obstajajo namreč še bolj resne težave. Otroci so me navdali z samozavestjo, optimizmom in nekakšno toplino, za kar bom vedno hvaležna.

ZAKLJUČEK

Poleg tega, da sem raziskovala rejništvo, ustvarjala svoje poglede na obravnavano tematiko, pa sem na praktičnem usposabljanju spremljala tudi razvoj svojih kompetenc. Kompetence so nekaj kar je pomembno tudi pri kreiranju vsakdanjega življenja in ne samo karijerne poti. Svoje kompetence bom ocenila na merski lestvici in sicer od 1- slabo razvita kompetenca do 5- odlično razvita kompetenca.

Sociološka rahločutnost : 5

Sociološki kriticizem : 4

Retorične sposobnosti (poročanje o mojem delu) : 4

Čut za delo z otroci : 4

Raziskovanje tehnik kvantitativnega raziskovanja : 3

Raziskovanje tehnik kvalitativnega raziskovanja :4

Organiziranost (sam načrt prakse, dogovori z rejniki, otroci) : 5

Komunikacijske sposobnosti : 4

Med pregledovanjem svojih kompetenc tekom prakse sem ugotovila, da sem najbolj razvila kompetenco organiziranosti in sociološke rahločutnosti. Praktično usposabljanje sem namreč opravljala na način z obiskovanjem dekleta in sem morala pri tem organizirati srečanje, včasih tudi pogovore. Organizirati pa sem morala tudi sestanke s svojo mentorico, da bi ji lahko poročala o svojem delu. Poleg tega sem morala k svoji organizaciji dodati še sam študij in vse nekako združiti v tak potek, da je za vse bilo dovolj časa.

Menim pa tudi, da se je vsaka moja kompetenca razvila še bolj oziroma k vsaki moji kompetenci sem lahko dodala neko novo, višjo stopnjo. Brez združevanja vseh kompetenc menim, da tudi naše delo, ki ga opravljamo ne more biti produktivno in uspešno. Kljub temu, da so si kompetence med seboj različne pa menim, da delujejo druga z drugo v roki, druga drugo dopolnjujejo in morda razvijajo tudi kakšno novo.

Najslabše pa sem razvila kompetenco tehnike kvantitativnega raziskovanja, saj nisem imela nekakšnega stika z direktnimi bazami podatkov, temveč sem svoje raziskovanje opravljala s kvalitativnim raziskovanjem.

IZPOLNITEV CILJEV PRAKTIČNEGA USPOSABLJANJA

Pred pričetkom praktičnega usposabljanja sem si napravila nekakšen načrt in zastavila cilje, katere sem skušala doseči. Če jih še enkrat povzamem so ti naslednji:

- Raziskati rejništvo
- Raziskati, spoznati razloge za oddajo otrok v rejništvo
- Spoznati odnos rejniške družine s socialnim delom in tudi z biološko družino otroka
- Občutenje rejništva s strani otrok, rejnikov, socialne delavke
- Dobiti vpogled v zakonodajo rejništva in s tem raziskati tudi nekakšno uradno in dejansko razlago samega rejništva
- Izpopolniti svoje kompetence, dobiti izkušnje z delom z otroci, z samo organizacijo

Tekom praktičnega usposabljanja sem skušala kar se da najbolj doseči svoje zastavljene cilje. Dobila sem vpogled v samo rejništvo, v potek rejništva in vsega

dogajanja v rejništvu. Seznanila sem se z uradno razlago rejništva po zakoniku ter tudi z razlago rejništva s strani rejnice, otroka, socialne delavke. Ugotovila sem tudi, da imajo rejniška družina, socialno delo in biološka družina odnos katerega nenehno gradijo. Vsi skupaj iščejo najboljše rešitve za dobrobit otroka. Spoznala sem primere kjer se rejniška družina dobro razume z biološko družino otroka, tudi stikov ne omejuje, spoznala pa sem tudi takšne, ki se med seboj ne razumejo. V takih primerih rejniki in tudi samo socialno delo ocenijo, da so trenutni stiki z biološkimi starši lahko zelo moteči. Nekaj pa je tudi takih, ki stikov z biološkimi starši dokler so v rejništvu ne morejo imeti zaradi bolezni staršev, smrti ali pa izgubljenosti staršev v svetu.

Dobila sem tudi vpogled v občutenje rejništva s pogleda dekleta, rejnice in socialne delavke. Tu ugotovim, da je možnih več razlag rejništva, več zornih kotov mnenj glede rejništva, katera pa se na koncu vseeno najdejo na neki skupni točki in sicer pri tem, da so otroci odvzeti biološkim staršem.

Razlaga rejništva po zakonodaji mi je zopet ponudila nek nov vpogled, nova razmišljanja. Ugotovila sem, da je dejansko stanje rejništva precej drugačno kot tisto, ki je zapisano na papirju. To sem predvidevala že od samega začetka, kajti razlika med raziskovanjem rejništva ob prebiranju zakonika ali pa dejanskem udejstvovanju pri družini je ogromna. V družini se namreč pojavljajo dejanski občutki, čustva, nastaja realna slika rejništva.

Tudi svoje kompetence sem nenehno razvijala in jim posvečala veliko pozornosti. Brez tega menim, da bi bilo moje raziskovanje precej težje kajti vsaka od kompetenc doda nek drugačen pomen k sami raziskavi.

Navsezadnje pa sem zelo zadovoljna tudi s samim mentorstvom s strani socialne delavke. Je zelo odprta oseba, pripravljena vedno pomagati. Z njeno pomočjo sem si na nek način zarisala načrt prakse, katerega sem pod njenim vodstvom tudi izpeljala. Opazila sem njen nenehni trud, strokovnost pri delu, ki ga zelo dobro opravlja. Ponudila mi je veliko literature, katera mi bo v pomoč tudi pri sami diplomski nalogi. Dogovorili sva se tudi, da bova ostali v stiku, če bom potrebovala še kaj raziskati.

Priznati moram, da mi je bila v veliko pomoč tudi pri razvijanju moje same organizacijske kompetence. Odgovorila mi je na vsa moja vprašanja, spremljala moje druženje z dekletom. Menim, da je socialno delo v Postojni vključno z mojo mentorico

zelo dobro pripravljeno za nadaljnje izzive v rejništvu.

S svojim praktičnim usposabljanjem sem izredno zadovoljna, preseglo je moja pričakovanja. Naučila sem se tudi poročanja in artikuliranja svojih misli in spoznanj. Menim pa tudi, da sem bila dekletu ves ta čas v oporo, dobro pomoč, kar mi tudi sama velikokrat pove. Praktično usposabljanje pa mi ni prineslo samo novega znanja temveč navsezadnje tudi novo prijateljico, za katero bom vedno hvaležna. Lahko rečem, da ves ta čas, ko sem se jaz trudila pomagati njej, je tudi ona pomagala meni in to zelo v veliki meri. Najino druženje se bo nadaljevalo tudi po končanju moje prakse, saj sva nekako ugotovili, da sva se resnično spoprijateljili in zblížali v vsem tem času.

Praktično usposabljanje je v moje življenje poleg vsega že naštetega prineslo tudi kanček strokovnosti za katero menim, da jo bom lahko uporabila na večjih področjih v življenju. V veliko pomoč pa mi bo tudi pri sami sestavi diplomske naloge. Dnevi raziskovanja rejništva pa mi bodo za vedno ostali v spominu, hvaležna sem, da je bilo to del mojega življenja kajti upam se trditi, da sem na nekaterih točkah še dodatno dozorela.